

Univerzita Pardubice

Filosofická fakulta

Pravěké osídlení Rakovnicka

Vojtěch Kunc

Bakalářská práce

2010

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu je univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 9. 6. 2010

Vojtěch Kunc

Anotace

Práce je zaměřena na zhodnocení sídelní struktury Rakovnicka v období pravěku. Zabývá se dějinami archeologického bádání na území okresu Rakovník. Základem práce je katalog obcí s doklady prehistorické aktivity. Z tohoto katalogu následně vychází chronologicko-geografická analýza osídlení. Výsledkem je definování variabilních či stabilních sídelních regionů ve sledované oblasti a jejich charakteristika.

Annotation

This baccalaureate thesis is focused on evaluating the structure of prehistoric settlements in the Rakovník Region. It covers the history of the archaeological exploration that has taken place in the territory of the Rakovník Region. The main foundation for this thesis consists of a catalogue of municipalities including documentation of prehistoric activity. This catalogue was subsequently used to perform a chronologically geographic analysis of settlement. The result consists of the identification of both variable as well as stable settlement areas located in the region under investigation and their characteristics.

Klíčová slova

Archeologie, Rakovnicko, pravěk, osídlení.

Keywords

Archaeology, Rakovník, prehistory, settlement.

Obsah

1. Úvod	1
2. Metoda a cíl práce	2
3. Geografické a přírodní vymezení regionu	4
4. Dějiny archeologického bádání na okrese Rakovník	5
4.1 Archeologické akce na Rakovnicku ve druhé polovině 19. století	5
4.2 Archeologické akce na Rakovnicku v první polovině 20. století.	8
4.3 Archeologické akce na Rakovnicku v druhé polovině 20. století po současnost	9
5. Katalog obcí s doklady prehistorické aktivity na území okresu Rakovník	14
5.1 Paleolit	14
5.2 Neolit	16
5.2a Kultura s lineární keramikou	17
5.2b Kultura s keramikou vypíchanou	21
5.3 Eneolit	24
5.3a Kultura nálevkovitých pohárů	24
5.3b Řivnáčská kultura	26
5.3c Kultura kulovitých amfor	26
5.3d Kultura se šňůrovou keramikou	26
5.3e Kultura zvoncovitých pohárů	27
5.4 Doba bronzová	27
5.4a Kultura únětická	28
5.4b Mohylová kultura	29
5.4c Knovízská kultura	29
5.4d Štítarská kultura	32
5.5 Doba halštatská	33
5.6 Doba halštatsko-laténská	35
5.7 Doba laténská	39
5.8 Doba římská	45
6. Plošné vymezení pravěkého osídlení Rakovnicka.	49
7. Faktory mající vliv na osídlení	51
7.1 Geomorfologie Rakovnicka a její vliv na osídlení regionu	51
7.2 Půdy na Rakovnicku a jejich vliv na pravěké osídlení	52
7.3 Dosavadní archeologický průzkum Rakovnicka a jeho vliv na osídlení	53
8. Porovnání stabilních a variabilních sídelních regionů na Rakovnicku	54
9. Závěr	56
10. Přílohy	59
11. Seznam zkratk	66
12. Seznam pramenů a literatury	66

1. Úvod

Tato bakalářská práce na téma: „Pravěké osídlení Rakovnicka“ se podrobněji zabývá jednotlivými katastry s doklady pravěké sídelní aktivity nacházející se ve správních hranicích okresu Rakovník. Zkoumané období je pro potřeby práce vymezeno jako veškeré doposud evidované pravěké osídlení na Rakovnicku od starší doby kamenné až po konec doby římské.

Téma je zvoleno z několika důvodů. Jedním z nich je, že z Rakovnicka pocházím, chodil jsem zde do školy, mám zde řadu přátel, a proto jsem jeho poznáváním strávil část svého dosavadního života. Druhým důvodem, zřejmě silnějším, bylo mé vysokoškolské studium, které bylo částečně provázeno přednáškami z archeologie. Tyto přednášky ve mně vzbudily otázky, jak to asi mohlo vypadat v pravěkých etapách vývoje lidstva, v místech kde jsem doposud žil a žiji i já. Z toho vzešly další otázky - jako například jak byl Rakovnický okres archeologicky prozkoumáván, kým, jestli jsou zde nějaká významná naleziště či nálezy. Na všechny tyto otázky a na mnohé další se snažím odpovědět na dalším textu této práce.

Na závěr chci poděkovat vedoucímu bakalářské práce panu doc. PhDr. Luboši Jiráňovi, CSc., za odborné vedení a věnovaný čas mé práci.

2. Metoda a cíl práce

Jak již z názvu vyplývá, tato bakalářská práce se zabývá pravěkým osídlením na Rakovnicku. Práce zachycuje na tomto území doposud nalezenou sídlištní aktivitu od starší doby kamenné až po konec doby římské. Území Rakovnicka se dá různě definovat, proto je pro potřeby práce využita mapa administrativního rozdělení okresu Rakovník – stav k 1. 1. 2007, která je poskytována na internetových stránkách Českého statistického úřadu.¹ Mapa je přiložena jako příloha č. 1. Na této mapě jsou pak na základě údajů zvýrazněna osídlená katastrální území. Geografickým a přírodním vymezením okresu Rakovník se práce zabývá v následující kapitole.

Základním výchozím pramenem, ze kterého vychází informace o osídlení, je Archeologická databáze Čech.² Z této databáze jsou vytříděny pouze archeologické akce, které proběhly na okrese Rakovník. Na základě těchto údajů byla vytvořena tabulka (v programu Excel), ve které byly zachyceny především katastry s pravěkou sídlištní aktivitou. U jednotlivých akcí byla uvedena vždy bližší lokalita, datace, typ nálezu, o který se jednalo, když to bylo možné, tak i literatura.

Bohužel, se zde vyskytlo několik akcí s nedostatečnými údaji. V řadě případů nebyla uvedena přesnější lokalizace nežli katastr dané obce. Jiným případem bylo občasné neuvedení kulturního zařazení. Takovéto archeologické akce byly z práce ve většině případů vyřazeny.

Na základě této mnou vytvořené tabulky pak vznikl „Katalog obcí s doklady prehistorické aktivity na území okresu Rakovník“. Tento katalog je stěžejním obsahem této bakalářské práce, ze kterého vychází všechny další závěry. Katalog je uspořádán chronologicky po jednotlivých obdobích pravěku. V obdobích, kde to bylo možné, je rozlišeno i jednotlivé kulturní zařazení. Jednotlivé katastry jsou následně očíslovány podle dílčích pravěkých období či kulturních zařazení. Pro přehlednost katalogu jsou jednotlivá hesla uváděna ve formě „místo katastru-typ nálezu-kultura-bližší lokalita-literatura a evidence“.

Na základě tohoto katalogu byly údaje vyneseny do map. K tomuto účelu byla opět použita mapa administrativního rozdělení okresu Rakovník – stav k 1. 1. 2007, vydaná Českým statistickým úřadem. V této mapě jsou zaznamenána katastrální území, na nichž byly

¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Rakovník s názvy obcí*. 18. 5. 2009 [cit. 2010-05-08]. URL: <http://www.stredocesky.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/rakovnik_s_nazvy_obci>

² Archeologický ústav Praha, Archeologická databáze Čech.

učiněny objevy pravěké sídlištní aktivity v jednotlivých obdobích. Tyto mapy jsou přiloženy v přílohách.

Poslední část této práce je vlastní analýza pravěkého osídlení, ve které se řeší především velikost a procentuelní vymezení osídlené plochy na Rakovnicku. Řeší se zde také důvody, které mohly vést právě k takovému osídlení, jaké bylo doposud zdokumentováno. Tato analýza vychází ze zpracovaných map a katalogu. Na závěr jsou předloženy a charakterizovány příklady stabilních a variabilních sídelních regionů ve sledované oblasti.

3. Geografické a přírodní vymezení regionu Rakovník

Okres Rakovník se nachází západně od Prahy a je nejzápadnějším okresem spadajícím pod Středočeský kraj. Jeho rozloha dosahovala k 18. 1. 2010 896 km².³ Jeho povrch je tvořený zejména vlnitým reliéfem a pahorkatinou. Dle geomorfologického členění České republiky leží region na pomezí České tabule a Poberounské subprovincie. Celých 37,3 % rozlohy okresu pokrývají převážně smíšené lesy a 53,5 % je využito jako zemědělská půda. Z pedologického hlediska se na Rakovnicku nachází z části hnědozem a z části kambizem. Oba tyto půdní typy jsou specificky vhodné pro zemědělství, což může mít určitou spojitost i s pravěkým osídlením. Tímto faktorem se hlouběji zabývám v závěru této práce. V oblasti Rakovnicka pak zemědělství ovlivňuje také podnebí, které se na úrovni České republiky pohybuje někde mezi mírnou a teplou podnebnou oblastí. Hlavním tokem na Rakovnicku je řeka Berounka protékající jihovýchodní částí okresu a se svými přítoky sbírá většinu vody z regionu.

³ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Okres Rakovník*, 18. 1. 2010 [cit. 2010-05-08]. URL: <[http://www.czso.cz/xs/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/1804371fa283892ac12575a70050eb4d/\\$FILE/okr_rakovnik.pdf](http://www.czso.cz/xs/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/1804371fa283892ac12575a70050eb4d/$FILE/okr_rakovnik.pdf)>

4. Dějiny archeologického bádání na okrese Rakovník

4.1 Archeologické akce na Rakovnicku ve druhé polovině 19. století

Řada nálezů na území okresu Rakovník byla dokumentována již před rokem 1870. Dokumentaci těchto i řady jiných nálezů se ve své publikaci systematicky věnuje český archeolog Karel Sklenář.⁴ Nejstarší publikovanou archeologickou okolností se stal již roku 1777 popsaný častý výskyt keltských zlatých mincí, tehdy nazývaných duhovkami, v katastrálním území Týřovice.⁵ Na území obce Týřovice to však nebyl jediný nález učiněný v době před začátkem 20. století. V letech 1828 zde při kopání jámy pro stromek našel J. Šíma 1,5 kg “kovu smíšeného” a následně ho prodal na roztavení. Nález publikoval v roce 1846 Václav Krolmus⁶. Václav Krolmus byl českým knězem-vlastencem, sběratelem lidové slovesnosti, spisovatelem a archeologem. Publikoval případné nálezy či inicioval “archeologický” průzkum řady míst nejen na Rakovnicku. V roce 1835 byla u Týřovic zpozorována mohyla, na níž byla tohoto roku provedena sondáž již zmiňovaným V. Krolmusem. Nálezy publikovali v různých letech V. Krolmus roku 1846⁷, Kalina roku 1836⁸, Vocel roku 1845⁹, Keferstein roku 1846¹⁰ a Födich roku 1869¹¹. Roku 1846 našel týřovický rychtář Staněk se synem při stavbě kůlny pravděpodobně žárové hroby. Bohužel to nebylo jasně prokázáno, neboť většinu nálezů díky své nevědomosti zničili. Část nálezů se však přesto dostala k V. Krolmusovi, který o nich roku 1846 publikoval podrobnou zprávu¹².

V letech 1832 - 1840 byly na území obce Velká Buková zpozorovány pravděpodobně opět mohyly. Na bukovských mohylách následně plánoval v tomto období V. Krolmus prostřednictvím několika místních obyvatel průzkum, ke kterému však nejspíše nikdy nedošlo, nebo o něm nemáme žádných dochovaných zpráv. Avšak na základě předané informace v roce 1863 byly přesto tyto mohyly prozkoumány, a to na příkaz samotného

⁴SKLENÁŘ, Karel. *Archeologické nálezy v Čechách do roku 1870: Prehistorie a protohistorie*. Praha, 1992. ISBN 80-7036-012-7.

⁵BIENENBERG, K. J. von - VYDRA, J. *Abhandlung über die bei Podmoklim Jahre 1771 gefundenen Goldklumpen*. Praha, 1777.

⁶KROLMUS, V. *Návěští o nálezu pohřebišťat pohanských na Tejřovicích, vsi, na levém břehu Mže, na panství Křivoklátském, na Rakovnicku*. 1846.

⁷KROLMUS, V. *Návěští o nálezu pohřebišťat pohanských na Tejřovicích, vsi, na levém břehu Mže, na panství Křivoklátském, na Rakovnicku*. 1846.

⁸KALINA Z JÄTHENSTEINU, M. *Böhmensheidnische Opferplätze, Gräber und Alterhümer*. Praha, 1836.

⁹VOCEL, J. E. *Grundzüge der böhmischen Alterthumskunde*. Praha, 1845.

¹⁰KEFERSTEIN, Ch. *Ansichten über die keltischen Alterthümer, die Kelten überhaupt und besonders in Tetschland*. Halle, 1846.

¹¹FOEDISCH, J. E. Die heidnischen Todtenbestattungen in Böhmen. In *Mittheilungen des Vereines für Geschichte der Deutschen in Böhmen* 7, 1869, s. 159.

¹²KROLMUS, V. *Návěští o nálezu pohřebišťat pohanských na Tejřovicích, vsi, na levém břehu Mže, na panství Křivoklátském, na Rakovnicku*. 1846.

knížete Fürstenberka, neboť se nacházely na jeho panství. Prozkoumány byly jmenovitě F. Pelcem, hajným knížete Fürstenberka a R. Krejčím. O nálezech se posléze dozvídáme z dopisu R. Krejčího pro J. L. Píče.¹³

Nedaleko Velké Bukové, a to na katastrálním území obce Zbečno, učinil roku 1834 dalších několik nálezů opět V. Krolmus. Nálezy v této lokalitě poukazují na možné pravěké sídliště. Zprávu o závěrech V. Krolmuse následně publikovali pánové Kalina v roce 1836¹⁴, Wagener v roce 1842¹⁵ a Vocel v roce 1845¹⁶. Na území Zbečna byl v roce 1865 náhodně nalezen bronzový zlomek šatní spony, který je zaznamenán v seznamu sbírky již zmiňovaného F. Pelce.¹⁷

V okrese Rakovník se nachází významný středověký hrad Křivoklát. V této lokalitě byly již roku 1760 objeveny pravěké nálezy. Jednalo se o náhodné nálezy zlatých a stříbrných keltských mincí (duhovky). Zprávu publikoval Dobner v roce 1761¹⁸, Bienenberg - Vydra v roce 1777¹⁹, Schaller v roce 1785²⁰, Kalina v roce 1836²¹, Vocel v roce 1866²². Velmi významným byl proto další nález, a to železného hřebu s ozdobnou bronzovou hlavicí, který byl náhodně učiněn při orbě. Publikoval ho Hlavatý v roce 1856-7.²³ V. Krolmus pak zaznamenal roku 1853 na základě sdělení křivoklátského kováře mohylu a "pohřebiště" a ještě téhož roku tuto informaci publikoval²⁴. Václav Krolmus na území Rakovnicka dále podnikal od roku 1834 povrchové sběry na území obce Kněžves, jež roku 1851 publikoval²⁵ a následně i vizuální průzkumy na území Řevničova od roku 1857. Výsledky vizuálních průzkumů publikoval V. Krolmus v letech 1857-1860.²⁶

Václav Krolmus zamýšlel i na provedení důkladnějšího výzkumu ve výše popsáných lokalitách, tento svůj záměr však neuskutečnil. Na území Řevničova byl v roce 1866 nalezen

¹³SKLENÁŘ, Karel. *Archeologické nálezy v Čechách do roku 1870: Prehistorie a protohistorie*. Praha, 1992. ISBN 80-7036-012-7.

¹⁴KALINA Z JÄTHENSTEINU, M. *Böhmentsheidnische Opferplätze, Gräber und Alterhümer*. Praha, 1836.

¹⁵WAGENER, S. Ch. *Handbuch der vorzüglichsten, in Deutschland entdeckten Alterthümer aus heidnischer Zeit*. Weimar, 1842.

¹⁶VOCEL, J. E. O starožitnostech Českýcha o potřebě chrániti je před zkázou. In *ČNM 19*, 1845, s. 657.

¹⁷SKLENÁŘ, Karel. *Archeologické nálezy v Čechách do roku 1870: Prehistorie a protohistorie*. Praha, 1992. ISBN 80-7036-012-7.

¹⁸DOBNER, G. *Wenceslai Hagek a Liboczan Annales Bohemorum I*. Praha, 1971.

¹⁹BIENEBERG, K. J. von - VYDRA, J. *Abhandlung über die bei Podmohl im jahre 1771 gefundenen Goldklumpen*. Praha, 1777.

²⁰SCHALLER, J. *Topographle des Königreichs Böhmen I. Rakonitzer Kreis*. Praha, 1785.

²¹KALINA Z JÄTHENSTEINU, M. *Böhmentsheidnische Opferplätze, Gräber und Alterhümer*. Praha, 1836.

²²VOCEL, J. E. *Pravěk země České*. Praha, 1866.

²³HLAVATÝ, J. Archeologické sbírky Musea království Českého. I. Starožitnosti pohanské. In *PA 2*, 1856-7, s.188.

²⁴KROLMUS, V. *Archeologická ces. poznamenání V. Krolmusa r. 1853*. 1853.

²⁵KROLMUS, V. *Staročeské pověsti III*. Praha, 1851.

²⁶SKLENÁŘ, Karel. *Archeologické nálezy v Čechách do roku 1870: Prehistorie a protohistorie*. Praha, 1992. ISBN 80-7036-012-7.

tzv. "celt" (pravděpodobně sekyrka s tulejkou), známý ze sbírky již výše zmíněného hajného na fústenberském panství F. Pelce.²⁷

Roku 1835 byl na katastrálním území obce Kolečovice učiněn nález nádoby, ke kterému nemáme dochovány bližší nálezové okolnosti. Zpráva o této skutečnosti byla publikována v ČNM roku 1835.²⁸ Podstatný objev byl učiněn při orbě na poli pana Antonína Ulmana, nacházejícím se na území Hořoviček. V roce 1863 zde byla objevena germánská "knižecí hrobka" s řadou zachovalých milodarů. Tento nález publikovala řada i novějších autorů. Jmenovitě Vocel v roce 1866-68²⁹, Píč v roce 1904³⁰, Filip v roce 1956³¹, Soudská v roce 1976³². Na sousedním poli byl nalezen kostrový hrob bez milodarů. I tento hrob byl publikován v literatuře výše uvedené. Jiným nálezem považovaným v době svého objevení za hrob, dnes však považován spíše za sídlištní jámu, je nález učiněný v roce 1864 na území obce Chrást'an. Jedinou zmínkou v literatuře o tomto skutku je evidenční karta NM, která eviduje část těchto nálezů.³³

Posledním objevem učiněným na okrese Rakovník před rokem 1870 je nález hradiště s hliněnými valy. Toto hradiště zpozoroval F. K. Miltner a podal o tom dne 28. 3. 1866 zprávu J. E. Vocelovi. Ten tuto skutečnost pak roku 1845 publikoval.³⁴

Údaje o objevech a průzkumech rodící se české archeologie před rokem 1870 jsou čerpány z již jmenované publikace Karla Sklenáře.³⁵

Na tomto vymezení archeologických nálezů nebo chceme-li objevů před rokem 1870 lze pozorovat, že archeologie byla v této době opravdu ve svých metodických počátcích. Především v této době neexistovalo mezi obecnou veřejností byť povrchní povědomí, natož znalost, o archeologii. Tento aspekt lze doložit na častém zničení náhodně nalezených archeologických artefaktů. Cílený průzkum jednotlivých lokalit se v této době soustřeďuje u některých vlastenecky zaměřených vzdělanců především na dobře v terénu pozorovatelné mohyly, u kterých je vysoká pravděpodobnost nálezů. Z dnešního pohledu poznatků jen těžko

²⁷SKLENÁŘ, Karel. *Archeologické nálezy v Čechách do roku 1870: Prehistorie a protohistorie*. Praha, 1992. ISBN 80-7036-012-7.

²⁸SKLENÁŘ, Karel. *Archeologické nálezy v Čechách do roku 1870: Prehistorie a protohistorie*. Praha, 1992. ISBN 80-7036-012-7.

²⁹VOCEL, J. E. *Pravěk země České*. Praha, 1866.

³⁰PÍČ, J. L. Nález v Hořovicích u Persburka, In *PA 21*, 1904-1905, s. 162 - 165.

³¹FILIP, J. *Keltové ve střední Evropě*. Praha, 1956.

³²SOUDESKÁ, E. Hrob 196 z Manětína-Hrádku a další hroby s dvoukolovými vozy v Čechách. In *AR 28*, 1976, s. 636-640.

³³SKLENÁŘ, Karel. *Archeologické nálezy v Čechách do roku 1870: Prehistorie a protohistorie*. Praha, 1992. ISBN 80-7036-012-7.

³⁴VOCEL, J. E. *Pravěk země České*. Praha, 1866.

³⁵SKLENÁŘ, Karel. *Archeologické nálezy v Čechách do roku 1870: Prehistorie a protohistorie*. Praha, 1992. ISBN 80-7036-012-7.

můžeme vyhodnotit závěr o užitečnosti těchto průzkumů uskutečněných v této době. Nálezům šlo prioritně ve většině případů hlavně o nález jako takový a vzhledem k celkové informovanosti a stavu archeologické metodologie a ne o zachycení pro dnešní vědu nepostradatelných nálezových okolností a situace. Ale i na Rakovnicku je znám konkrétní případ toho, že mohyla byla majitelem pozemku rozorána na obdělávanou roli, a tím pádem došlo ke zničení nejen nálezové situace, ale i případných nálezů. Rakovnicko se ale vedle dalších osvícenců z řad šlechty může pyšnit osobou knížete Fürstenberka, který prostřednictvím hajného F. Pelce projevoval častý zájem jako majitel pozemků o archeologické artefakty. Tyto následně končily v jeho bohatých panských sbírkách, v té době bohužel nepřístupných veřejnosti.

4.2 Archeologické akce na Rakovnicku v první polovině 20. století.

I v první polovině 20. století, kdy se již archeologie konstitovala na plnohodnotnou vědeckou disciplínu, nepřestal být o území Rakovnicka zájem. Na začátku století byly učiněny první již metodicky systematické průzkumy významného paleolitického naleziště nacházejícím se v katastru obce Lubná. O tuto lokalitu se v první polovině 20. století zajímala celá řada erudovaných archeologů, jejichž vědecké závěry byly následně publikovány. Jednalo se například o J. Böhma.³⁶

V menším měřítku pak probíhal výzkum V. Čtrnáctého, a to konkrétně v roce 1926. Podnětem pro provedení průzkumu byla výstavba nové cihelny na území obce Jesenice.

Roku 1930 působila v obci Chrášťany americká expedice, která zde zaznamenala řadu nálezů keramických zlomků různého stáří. V roce 1931 byly učiněny povrchové nálezy v katastru obce Kolečovice. Tyto nálezy uceleně zpracoval J. Renner. O čtyři roky později, roku 1935 učinil pracovník Národního muzea J. Neústupný vizuální-geodetický průzkum na významné rakovnické pravěké lokalitě Mšecké Žehrovice. Ve čtyřicátých letech minulého století archeologický výzkum na Rakovnicku pokračoval v podobné intenzitě jako v předchozím desetiletí. Již v roce 1940 byl panem Baumanem nalezen kostrový hrob při těžbě písku v písčově nacházející se na území obce Bdín.

V roce 1943 byl učiněn náhodný nález v Mšeckých Žehrovicích. Jednalo se o unikátní nález opracovaných opukových zlomků, z nichž byla následně sestavena hlava nejspíše keltského druida. Tento významný nález učinil mladý Josef Šlachtr. Nález je podbarven i obdobím nacistické okupace, ve kterém byl realizován. Josef Šlachtr vypráví svůj příběh o

³⁶ BÖHM, J. Diluviální stanice v Lubné u Rakovníka. In *Věstník spolku města Rakovníka XXIII*, 1933, s. 32.

tomto nález, o svém setkání s amatérským archeologem p. Baumanem, který pak nález odevzdal do Národního muzea. Nález byl totiž během nacistické okupace skrýván a roku 1945 konečně publikován pracovníkem Národního muzea I. Borkovským.³⁷

Roku 1948 bylo v Chrástěanech nalezeno hromadné kostrové pohřebiště pod kamenným závalem. Jednalo se o parcelu sousedící s parcelou, na níž roku 1930 působila již zmiňovaná americká expedice. Tento výzkum zpracovával V. Spurný.

V letech 1944 - 1946 podnikal místní zájemce o archeologii úspěšné povrchové sběry v okolí obce Srbeč. V padesátých letech dochází na Rakovnicku k mírnému útlumu. A. Knor podniká výzkum na významném polykulturním hradišti Dřevíč nacházejícím se na území obce Kozojedy. Objevil zde sídlištní areál z doby halštatské. V pozůstalosti p. Knora byly také objeveny poznámky z jeho akcí z roku 1953 na lokalitě Srbeč. Zároveň se také zajímal o Mšecké Žehrovice. V roce 1953 byla zapsána také hlášení ze dvou nedokumentovaných akcí v katastru Kolečovice a katastru Kroučová.

4.3 Archeologické akce na Rakovnicku v druhé polovině 20. století po současnost

V druhé polovině 20. století se archeologický průzkum Rakovnicka rozšířil nejen kvantitativně, ale i využitím poznávacích moderních metod. Tento ucelený systematický přístup přinesl celou řadu zásadních poznání o prehistorickém osídlení tohoto území. Podnětné bylo pevné ukotvení archeologie jako vědní disciplíny do zákonů republiky (a tím i nákladové garance státu na výzkum). Tímto počet odborných archeologických akcí nejen na Rakovnicku rapidně narostl.

Jednou z nejvýznamnějších lokalit na správním území okresu Rakovník je převážně laténská lokalita v katastru obce Mšecké Žehrovice. Vysoké hodnotě této lokality odpovídá i její novodobý průzkum, který byl průběžně uskutečňován od 60. let 20. století, až do přelomu století jednadvacátého. V 60. a 70. letech zde působil amatérský archeolog a sběratel František Sedláček, žijící ve Mšeci. Sedláček zde prováděl nedokumentované akce, orientační zjištění, povrchové sběry i případnou sondáž. V 80. letech minulého století na této lokalitě začal působit i Archeologický ústav Praha, a to prostřednictvím Natalie Venclové, která zde prováděla plošné odkryvy, řezy a sondáž. Závěry o této významné lokalitě publikovala.³⁸ V devadesátých letech zde bylo opět za přispění N. Venclové provedeno několik průzkumných akcí. První z nich proběhla v roce 1991 spoluprací Václava Mouchy s Františkem Sedláčkem

³⁷ŠLAJCHRT, Josef. *Vypráví: Josef Šlajchrt*, 16.9.2004 [cit. 2010-02-23]. URL: <http://keltoman.sweb.cz/nalez_hlavy_kelta.htm>

³⁸VENCLOVÁ, Natalie. *Mšecké Žehrovice in Bohemia. Archaeological background to a Celtic hero, 3rd-2nd cent. B.C.* Sceaux, 1998.

a již zmiňovanou N. Venclovou. Zmiňovaná skupina zde v tomto roce prováděla povrchové sběry. Pro získání dalších informací o laténském osídlení této lokality byly využity i moderní dokumentační techniky. Ve spolupráci s VŠCHT Praha byla roku 1995 M. Bartuškou a V. Hanykýřem provedena mineralogická a chemicko-technologická analýza 10 vzorků keramiky z laténského sídliště v Mšeckých Žehrovicích. Jednalo se o vzorky keramiky získané výzkumem N. Venclové v 80. letech. V roce 1996 díky neohlášené orbě na pozemku přímo sousedícím s archeologickou lokalitou, byla následně po té N. Venclovou společně s L. Haišmanovou provedena orientační zjištění, která přinesla nové nálezy. Roku 1999 zde byl proveden vizuálně-geodetický průzkum a průzkum detektorem kovu. Tento průzkum prováděla opět N. Venclová, společně s Romanem Křivánkem. R. Křivánek pak zavítal na lokalitu společně ještě s P. Fosterem v roce 2000, kdy zde prováděli opět geofyzikální průzkum a povrchový sběr.

Katastrálním územím sousedícím s územím katastru Mšecké Žehrovice je k. ú. obce Mšec. Zde hovoříme opět o dominantním laténském osídlení, ale prolíná se s ním daleko více jiných kulturních etap pravěku. Na katastru obce Mšec systematicky působí místní obyvatel František Sedláček, o kterém byla již řeč v souvislosti s průzkumem Mšeckých Žehrovic. V roce 1964 zaregistroval sběry Františka Sedláčka archeolog Jan Fridrich, následně zde sám Fridrich prováděl i povrchové sběry. Své závěry publikoval v několika článcích.³⁹ V roce 1965 na této lokalitě prováděl několik dalších orientačních zjištění Radomír Pleiner a následně zde v roce 1969 prováděl společně s archeologem M. Princem plošné odkryvy, sondy a geofyzikální průzkumy.⁴⁰ V roce 1972 zde prováděl archeolog J. Hrala výzkumy několika hrobů z areálu pohřebiště knovízské kultury⁴¹, kde bylo již od roku 1964 registrováno, a tím nejspíše i zachráněno, celkem 72 hrobů. O pozůstatky z doby laténské se zde opět zajímá N. Venclová v roce 1984.⁴² Natalie Venclová s Františkem Sedláčkem a Václavem Mouchou zde pak v roce 1991 provádějí povrchové sběry na několika lokalitách. Posledním údajem, který mi byl v katastru Mšec dostupným, je geofyzikální průzkum prováděný pracovníkem Archeologického ústavu Praha A. Majerem v roce 1992.

Dalším katastrálním územím, přímo sousedícím s katastrem obce Mšec, na kterém byly prováděny archeologické výzkumy, je katastr obce Bdín. Zde se ve všech případech jedná o nálezy z doby laténské. Opět tu působí nám již známý místní amatérský archeolog

³⁹FRIDRICH, J. Některé novější nálezy z laténského období na Rakovnicku. In *Archeologické studijní materiály* 1, 1964, s. 80-84.

⁴⁰SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště na katastru obce Mšec, okres Rakovník. In *BZO* 1967, 1968, s. 71-77.

⁴¹HRALA, J. Knovízská kultura ve středních Čechách. In *Archeologické studijní materiály* 11, 1973.

⁴²VENCLOVÁ, N. Mšeč. In *BZO* 1984-1985, 1987, s. 128.

František Sedláček, který tady prováděl řadu povrchových sběrů. V 90. letech zde společně se Sedláčkem působila opět i profesionální archeoložka Natalie Venclová. Několik povrchových výzkumů tady provedl i Archeologický ústav Praha v roce 1992.

Bezprostředně sousedícím správním územím je katastrální území obce Srbeč. Tu bylo opět doloženo laténské osídlení. Povrchové sběry zde činil opět František Sedláček. V 90. letech pak pokračoval ve společnosti Natalie Venclové, která provedla i několik vertikálních řezů a sondáží.

František Sedláček ještě působil na lokalitách v katastrálních územích nedalekých obcí Třtice a Milý, kde průběžně činil povrchové sběry. V obci Milý v roce 1991 spolupracoval s Natalií Venclovou na laténských lokalitách. Na území obce Milý prováděly orientační zjištění v roce 2005 pracovnice Muzea T.G.M. Rakovník Jana Lomecká a Kateřina Pochmanová.

S Venclovou Sedláček spolupracoval ještě na povrchovém sběru v místě laténského sídliště na katastrálním území obce Lužná v roce 1992. Na témže místě sbírali V. a J. Fridrichovi v 50. letech laténskou keramiku a švartnu. V Lužné bylo doloženo halštatsko-laténské osídlení. Zejména průzkumy Tomáše Durdíka na zaniklém hradě Hlavačov, kde hlavně v 70. a 90. letech prováděl vizuálně-geodetické průzkumy, povrchové sběry a sondáže, prokázaly, že toto místo bylo využíváno již v době halštatské. Tomáš Durdík prozkoumával na Rakovnicku systematicky i další středověké hrady. Zejména se jedná o středověký hrad Křivoklát. Hrad Křivoklát prozkoumává od roku 1973 až po současnost. Provedl zde řadu sondáží, řezů i několik plošných odkryvů. Jeho výzkumy byly sice zaměřeny na středověk, ale prokazují na ostrožně, na které hrad Křivoklát stojí, osídlení již v době bronzové.⁴³ V letech 2004-2005 na Křivoklátě působil také pracovník Národního památkového ústavu pro Střední Čechy Z. Neústupný. Tomáš Durdík působil ještě na katastrálním území města Rakovník, kde zkoumal především čtyřúhelníkové valy (Viereckschanze) na lokalitě Kokrdov. Zde provedl v roce 1974 vizuální-geodetický průzkum a průzkum roku 1995. Nebyl jediným, jenž se o tuto lokalitu zajímal. V roce 1977 zde prováděli sondáž archeologové J. Waldhauser a I. Vojtěchovská. Durdík působil ještě na katastrálním území obce Zbečno. Tam prováděl v letech 1982 a 1992 průzkum známého mohylníku a zaniklé středověké vsi. V okolí sousední obce jménem Sýkořice byl učiněn pracovníci Muzea T.G.M. Rakovník K. Pochmanovou a J. Lomeckou v roce 2005 při archeologickém dozoru ojedinělý nález z doby bronzové.

František Sedláček v roce 1992 učinil ještě povrchový sběr na lokalitě nacházející se v katastru obce Přerubnice. Zde ve stejné době působil archeolog Archeologického ústavu

⁴³ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 4539/2005.

Praha J. Bubeník, který provedl povrchový sběr a několik sond. V letech 1994 - 1995 zde působila také N. Venclová. Natalie Venclová na Rakovnicku působila ještě na lokalitách v katastru obce Řevničov, kde prováděla v roce 1987 vizuální-geodetický průzkum a povrchový sběr. V roce 1997 na hradišti Louštýn prováděl vizuální-geodetický průzkum i Tomáš Durdík.

Pokud jde o amatérské archeology a sběratele působící na Rakovnicku o panu Sedlačkovi již byla řeč. Druhou velmi významnou osobností žijící a působící na Rakovnicku byl F. Hammer žijící v Mutějovicích. Ten nashromáždil a důkladně popsal obrovskou sbírku prehistorických artefaktů z různých období pravěku, která se dnes nachází v depozitáři Muzea T. G. M. Rakovník. Hammer provedl v počátku 60. let řadu povrchových sběrů a orientačních zjištění na katastrálních územích obcí Mutějovice, Nesuchyně, Milostína a Kounově. V těchto katastrech na různých lokalitách působilo i několik profesionálních archeologů. V Mutějovicích spolupracoval v roce 1962 F. Hammer s J. Fridrichem. Fridrich pak na jiné mutějovické lokalitě prováděl povrchový sběr v roce 1965. Následně v roce 1968 prováděl plošný odkryv při přípravě pole pro chmelnici na lokalitě Ve struhách. Závěry tohoto výzkumu následně publikoval.⁴⁴ Na území obce Nesuchyně působil, kromě Hammera, také v roce 1965 profesionální archeolog R. Pleiner z Archeologického ústavu Praha, který zde prováděl povrchový sběr. Hammer s Fridrichem spolupracovali ještě v roce 1969 na povrchovém sběru na území Milostína.

Na poznání prehistorického osídlení Rakovnicka se podílely také univerzity. Šlo o Univerzitu Karlovu, která v roce 1987 pořádala pod vedením J. Militkého povrchový sběr na lokalitě spadající pod katastrální území obce Kněžves. Na území Kněževsi prováděl povrchový sběr také Archeologický ústav Praha pod vedením J. Bubeníka a v roce 1995 zde prováděl Archeologický ústav Praha menší výzkum prostřednictvím J. Turka. Univerzita Karlova však nebyla jediným vysokoškolským pracovištěm, které se na území Rakovnicka angažovalo. V roce 2006 byl na lokalitě zvané Na propadeném zámku, ležící v katastru Branov, proveden katedrou archeologie Západočeské univerzity Plzeň vizuální-geodetický průzkum pod vedením P. Křišťafa.

Již několikrát zmiňovaný Archeologický ústav se na Rakovnicku angažoval ještě v několika akcích. V roce 1960 provedl A. Beneš, pracovník Archeologického ústavu, nedokumentovanou akci v obci Hořovičky. Roku 1968 byl proveden povrchový sběr S. Venclem z Archeologického ústavu Praha na území obce Skryje. Roku 1971 - 1972 byly prováděny povrchové sběry archeology z Archeologického ústavu na lokalitách v katastru

⁴⁴FRIDRICH, J. Pozdně paleolitická lokalita v Mutějovicích (lok. 30), o. Rakovník. In *AR 20*, 1968, s. 417-429.

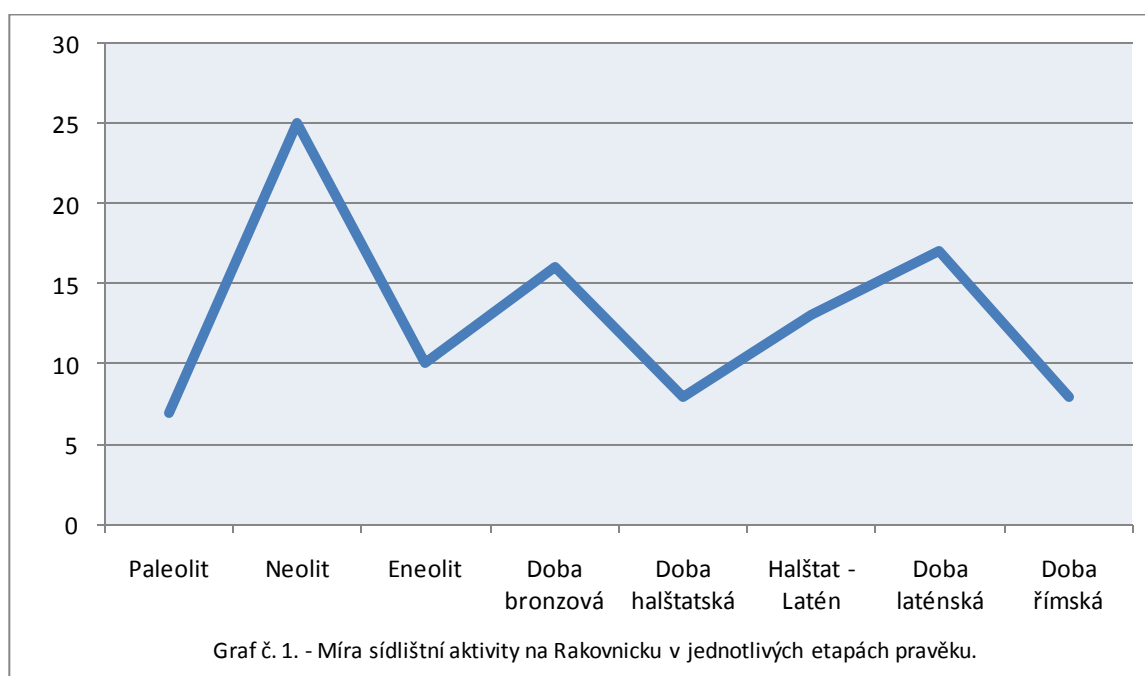
obce Kozojedy. Nejnovější výzkum Archeologického ústavu Praha, který jsem zaznamenal, byl výzkum Dagmar Dreslerové z roku 2000, která prováděla v obci Kolečov vertikální řezy a orientační zjištění.

Ještě uvedu komplexní informaci o působení lokálních muzeí. Na Rakovnicku v roce 1987-1990 působila pracovnice Muzea Roztoky I. Vojtěchovská, která zaznamenávala povrchové nálezy, předně z doby halštatské. Naleziště byla především v šanovské pískovně, kde provedla i menší sondáž. Provádění archeologického dozoru na Rakovnicku má v současné době na starost Muzeum T. G. M. Rakovník. Zde působí archeoložky J. Lomecká a K. Blažková, které provedly již řadu dozorů, ale i několik menších výzkumů a povrchových sběrů na různých lokalitách Rakovnicka.

Historický soupis archeologického bádání, jež byl ve výše uvedené stati uveden, nemusí být zcela vyčerpávající. Při jeho tvorbě se čerpalo především z elektronického archivu akcí Archeologického ústavu Praha. I když ani zde nejsou dostupné informace vždy kompletní. Pro nástin dějin bádání regionu Rakovnicka, který je pro tuto práci podstatný, je však tento souhrn zcela dostačující. Zájemce o hlubší informace o dějiny bádání na Rakovnicku lze odkázat na hlášení a nálezové zprávy, jež jsou uloženy v ARÚ Praha.

5. Katalog obcí s doklady prehistorické aktivity na území okresu Rakovník

V této části bakalářské práce se popisuje přehled veškerého pravěkého osídlení, které bylo dosud zpozorováno či prozkoumáno na správním území okresu Rakovníka, jež je pro tuto práci výchozí. Jako základní pramen pro tuto část práce je zvolen elektronický archiv akcí Archeologického ústavu Praha. Pro lepší přehlednost katalogu správních území s výskytem pravěkých kultur je zvolen chronologický postup po jednotlivých etapách pravěku a následně, když to bylo možné, jsou rozlišena i jednotlivá kulturní zařazení. Jednotlivé katastry jsou následně řazeny abecedně a číselně označeny pro každé období, či kultury zvlášť. Na grafu č. 1, který je umístěn pod tímto odstavcem, je prezentována hustota osídlení na základě počtu katastrů, na kterých byla doložena sídlištní aktivita. Z tohoto grafu je dobře viditelné, že míra osídlení v jednotlivých etapách pravěku je na Rakovnicku značně kolísavá, čímž se podrobněji zabývá především závěr práce.

5.1 Paleolit

Charakteristický je neusedlý způsob života a neexistence trvalých sídlišť. V období paleolitu se tedy ještě nejednalo o osídlení v pravém slova smyslu. Lidé si zajišťovali obživu pouze sběrem, lovem či rybolovem, a proto přebývali pouze v přechodných tábořištích (stanicích). V případě tohoto období je na okrese Rakovník zachyceno sedm katastrů

s dokladem paleolitické aktivity. Bohužel pouze u jedné z nich je doposud definováno kulturní zařazení, u ostatních nebylo do dnešní doby s jistotou určeno. Proto jsou zde předkládány všechny paleolitické lokality jako celek.

1) Lubná

Území obce Lubná se nachází ve střední části okresu (viz příloha č. 1). Na katastrálním území obce Lubná je zdokumentováno několik poloh s výskytem paleolitické aktivity. Zde se nachází již zmiňovaný jediný případ paleolitické stanice na území Rakovnicka i s přesně definovaným kulturním zařazením, jedná se o lokalitu evidovaná pod názvem „pole pana Typolta a sousední pozemky“, kde byl objeven areál tábořiště s ohništěm, zvířecími kostmi, kamenná štípaná industrie a cca 800 nástrojů převážně kultury aurignacenu, bližší informace jsou zaznamenány v hlášení č. 1276/1933⁴⁵, 2027/1935⁴⁶, 301/1937⁴⁷, 2482/1937⁴⁸ a 3489/1941⁴⁹. Další doklady paleolitické aktivity na katastru obce Lubná byly zachyceny, na lokalitách známých pod názvy „Kejlova cihelna“ – publikoval Kušta⁵⁰, „Pod žlábkem“ – publikoval Renner⁵¹, „Cihelna“ – publikoval Böhm⁵². Ve všech případech výskytu paleolitické aktivity na území obce Lubná je určena, alespoň bližší datace jedná se o období mladšího paleolitu, což znamená 40 tis. - 10. tis. let př. n. l.

2) Mutějovice

Katastrální území obce Mutějovice se nachází v severní části okresu (viz příloha č. 1). Výskyt paleolitické aktivity zde byl objeven zejména v poloze evidované pod názvem „V křížkách“, tato poloha se údajně nachází asi 500 m severozápadně od hřbitova v Mutějovicích, publikoval Fridrich⁵³. Dále je na území Mutějovic evidována poloha známá pod názvem „Střední Vrbice“, publikoval opět Fridrich⁵⁴. Zhruba 200 m jihozápadně od dnešní vlakové zastávky Mutějovice se nachází třetí lokalita Fridrichem pojmenovaná jako lokalita č. 30, F. Hammer ji označuje jako polohu „Na liščinách“.⁵⁵

⁴⁵ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1276/1933.

⁴⁶ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2027/1935.

⁴⁷ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 301/1937.

⁴⁸ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2482/1937.

⁴⁹ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3489/1941.

⁵⁰ KUŠTA, J. Stanice diluviálního člověka u Lubné v Čechách. In *Rozpravy České Akademie Císaře Františka Josefa, třída II, I-9*, s. 169-172.

⁵¹ RENNER, J. Rakovnicko v době předhistorické. In *Věstník muzejního spolku královského města Rakovníka IV*, 1915, s. 39.

⁵² BÖHM, J. Diluviální stanice v Lubné u Rakovníka. In *Věstník muzejního spolku královského města Rakovníka XXIII*, 1933, s. 32.

⁵³ FRIDRICH, J. *Středopaleolitické osídlení Čech*. Praha, 1982.

⁵⁴ FRIDRICH, J. *Středopaleolitické osídlení Čech*. Praha, 1982.

⁵⁵ FRIDRICH, J. Pozdně paleolitická lokalita v Mutějovicích (lok. 30), o. Rakovník. In *AR 20*, 1968, s. 417-429.

3) Mšecké Žehrovice

Obec se nalézá na severovýchodní hranici okresu (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena paleolitická sídlištní aktivita ve formě areálu pozdně paleolitického tábořiště. Lokalita se nachází asi 1 km jihozápadně od obce, mezi dvěma pravými přítoky potoka Loděnice, jejichž jméno není evidováno. Lokalita je evidována ve formě nálezové zprávy č. 1056/1990.⁵⁶

4) Mšec

Obec se nachází opět na severovýchodní hranici okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla objevena blíže neurčená paleolitická aktivita, nacházející na nepojmenované lokalitě jižně od obce, kterou protéká potok Loděnice. Publikoval Fridrich.⁵⁷

5) Nesuchyně

V severní části rakovnického okresu se nachází území obce Nesuchyně (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena neurčená paleolitická aktivita. Jedná se o lokalitu v dokumentaci nazývanou „Na předvrškách“. Lokalita je uvedena pouze v Archeologické databázi Čech.⁵⁸

6) Lužná

Území obce Lužná se nachází ve střední části okresu (viz příloha č. 1). Na území obce Lužná byla nalezena neurčená paleolitická aktivita. Jedná se o lokalitu ležící údajně jihozápadně od obce na severním okraji vyvýšené plošiny zvané v dokumentaci jako „Skřívánky“. Publikoval Fridrich.⁵⁹

7) Rakovník

Katastrální území města Rakovník se nachází uprostřed okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na tomto katastrálním území byla nalezena blíže neurčená paleolitická sídlištní aktivita. Naleziště se údajně nalézá asi jeden kilometr severně od hranice města Rakovník, tato lokalita je v dokumentaci označována jako „U Nonfriedovy cihelny“. Publikoval Fridrich.⁶⁰

5.2 Neolit

Lov, rybolov a sběr plodin jsou od této doby již jen doplňkem celkového systému. Tento často dramatický způsob obživy nahrazuje nový objev zemědělství. S tím přichází usedlý způsob života a budování pevných domů. Podborský charakterizuje neolitické sídliště

⁵⁶ Archiv ARÚ Praha, NZ 1056/1990.

⁵⁷ FRIDRICH, J. *Středopaleolitické osídlení Čech*. Praha, 1982.

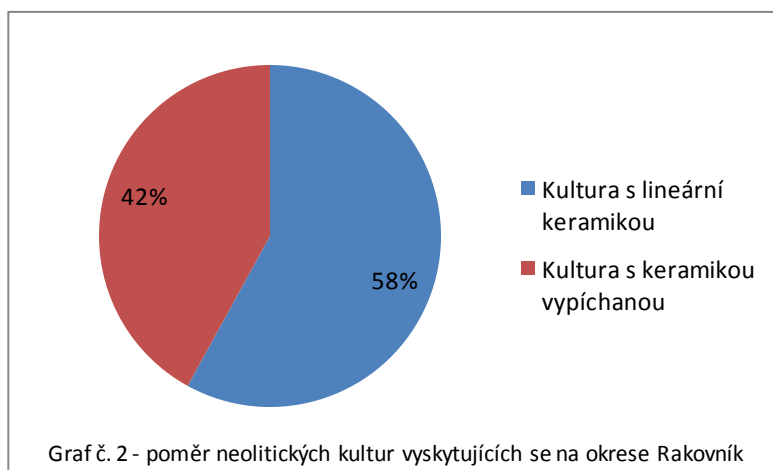
⁵⁸ Archiv ARÚ Praha, Archeologická databáze Čech

⁵⁹ FRIDRICH, J. *Středopaleolitické osídlení Čech*. Praha, 1982.

⁶⁰ FRIDRICH, J. *Středopaleolitické osídlení Čech*. Praha, 1982.

takto: „ Ve střední Evropě se budovaly nejprve malé „nukleové“ osady s několika málo domy a navazujícími „zahradami“ a poličky, ty se postupně rozrůstaly, některé pak byly dokonce ohrazeny příkopem a palisádovým plotem.“⁶¹ Neolitická kolonizace probíhající v 6. tisíciletí př. n. l. zasáhla ve své poslední fázi i dolní tok Berounky, který zasahuje na území Rakovnického okresu.

Neolitická sídelní aktivita je na území okresu Rakovník registrována na dvaceti pěti katastrálních územích. Jsou zde doloženy dvě neolitické kultury. V prvním případě se jedná o kulturu s lineární keramikou a ve druhém o kulturu s keramikou vypíchanou. Na grafu č. 2 se porovnává poměr těchto dvou kulturních vymezení v daném regionu. Je zřejmé, že na Rakovnicku v období neolitu mírně dominuje osídlení kultury s lineární keramikou, které představuje 58 % z celkového neolitického osídlení. I zde, jsou však bohužel případy, u kterých nebylo kulturní zařazení zcela s jistotou definováno. Pro potřeby katalogu se proto v případě neolitického období vychází jen ze sídlištních, pohřebních, či kultovních aktivit s jasně definovanou kulturou. Případné zájemce o neurčené neolitické lokality na Rakovnicku odkazují na elektronický archiv Archeologického ústavu Praha, ze kterého čerpám.

5.2a Kultura s lineární keramikou

1) Hořovičky

Území obce Hořovičky se nachází v severozápadní části rakovnického okresu (viz příloha č. 1). Na tomto území byla doložena neolitická pohřební aktivita kultury s lineární keramikou. Název lokality nebyl uveden. Evidováno ve formě hlášení 2111/1951.⁶²

⁶¹ PODBORSKÝ, V. *Dějiny pravěku a rané doby dějinné*. Brno, 2006. ISBN 80-210-4153-6.

⁶² Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2111/1951

2) Chrášťany

Obec Chrášťany se nachází v severní části okresu (viz příloha č. 1). Na území spadající pod obec Chrášťany byly nalezeny pozůstatky neolitické sídlištní aktivity kultury s lineární keramikou. Název lokality nebyl uveden. Publikoval Hájek.⁶³

3) Kněževs

Území obce se nachází v severní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce Kněževs byla doložena neolitická sídlištní aktivita kultury s lineární keramikou. Název lokality nebyl uveden. Publikoval Hájek.⁶⁴

4) Kolečov

Obec se nachází na severozápadní hranici okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla doložena neolitická sídlištní aktivita kultury s lineární keramikou. Název lokality nebyl zaznamenán. Evidováno v hlášeních č. 2256/1948⁶⁵ a 5290/1952.⁶⁶

5) Kolečovice

Obec se nachází v severovýchodní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena neolitická sídlištní aktivita kultury s lineární keramikou. Lokalita je evidována pod názvem "Okrouhlice". Publikoval Stocký.⁶⁷

6) Lubná

Obec se nachází ve střední části okresu (viz příloha č. 1). Na území obce byla doložena neolitická sídlištní aktivita kultury s lineární keramikou. Jedná se o polohu v dokumentaci lokalizovanou jako "mezi silnicí a drahou z Rakovníka do Lubné". Evidováno ve formě hlášení č. 1730/1933.⁶⁸

7) Lužná

Obec Lužná se nachází severovýchodně od města Rakovník (viz příloha č. 1). Byla zde nalezena neolitická sídlištní aktivita kultury s lineární keramikou. Jedná se o polohu zvanou „Krásná Dolina“ Publikoval Fridrich.⁶⁹

8) Milostín

Obec Milostín se nachází v severní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Veškeré informace o neolitické sídelní aktivitě na katastrálním území obce Milostín nám předkládá díky svým povrchovým sběrům a vizuálním průzkumům F. Hammer. Neolitickou sídelní

⁶³HÁJEK, Ladislav. *Kultura zvoncovitých pohárů v Čechách*. Praha, 1968.

⁶⁴HÁJEK, Ladislav. *Kultura zvoncovitých pohárů v Čechách*. Praha, 1968.

⁶⁵Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2256/1948.

⁶⁶Archiv ARÚ Praha, hl. č. 5290/1952.

⁶⁷STOCKÝ, A. *Pravěk země České I. Věk kamenný*. Praha, 1926.

⁶⁸Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1730/1933.

⁶⁹FRIDRICH, J. Některé novější nálezy z laténského období na Rakovnicku. In *Archeologické studijní materiály I.*, 1964, s. 80-84.

aktivitu tu zaznamenal na území dvou obcí, a to obce Milostín, ale také na území obce Povlčín, která spadá pod katastrální území Milostín. V okolí obce Povlčín se jedná o polohu nazývanou Hammrem jako “U cihelny”, blíže ji pak lokalizuje „*na svahu pod zrušenou cihelnou*“. Publikoval ji v roce 1970.⁷⁰ Dále se jedná o polohy Hammrem nazývané jako “Na Kukle” a “Trojhona”. Tyto dvě polohy blíže lokalizuje „*na soutoku dvou potoků asi 500 m severně od Povlčína na plochém, terasovitém svahu obráceném k východu a jihu*“. Obě publikoval v roce 1966.⁷¹ Další lokality jsou evidovány v okolí obce Milostín. V prvním případě se jedná o polohu Hammrem zvanou “Za břehy”. blíže ji pak lokalizuje „*na místě založení nové chmelnice JZD na pozemcích, kde byly v dřívějších desetiletích již několikrát selské chmelnice*“. Publikoval ji v roce 1970.⁷² Následující lokalitou je poloha Hammrem nazývaná “V houskech”, presentovaná jako „*rozsáhlá lokalita, dělená nízkým plochým hřbetem, ve východní části s pěti tmavými skvrnami*“. Publikoval v roce 1970.⁷³ Další polohu s výskytem sídelní aktivity kultury s lineární keramikou Hammer nazývá “Nad luky”, lokalizuje ji, jako „*menší severojižním směrem protáhlá lokalita uprostřed staré chmelnice*“. Publikovaná v roce 1970.⁷⁴ Poslední polohou s výskytem sídelní aktivity kultury s lineární keramikou na území Milostína je poloha Hammrem nazývaná “Na dolíku”, kterou lokalizuje „*v prostoru zrušených selských chmelnic, těsně za posledními domy obce, jako rozsáhlejší sídliště s pěti tmavými skvrnami*“. Publikuje ji v roce 1970.⁷⁵

9) Mšec

Obec Mšec se nachází v severozápadní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na tomto území jsou publikovány souvislé výzkumy pana Františka Sedláčka, který zde zaznamenal několik neolitických sídlištních aktivit na základě výskytu volutové keramiky (kultura s lineární keramikou). První lokalitou, kterou publikuje je poloha jím zvaná “U starého Krchova”. Tuto polohu lokalizuje jako „*nejsevernější výběžek parcely č. 233/1 (jihozápadně od rybníka Jopát, poblíž bývalé cihelny)*“. Publikoval v roce 1968.⁷⁶ Druhou lokalitu charakterizuje jako „*0,5 ha plochu, na níž se nalézá sídliště s volutovou keramikou*“. Tuto polohu Sedláček nazývána “V hlavěch”. Publikoval v roce 1968.⁷⁷ Následující lokalitou, kterou Sedláček publikuje na tomto katastru, je poloha jím zvaná “Pod stodolami”. Zde se podle Sedláčka jedná o plochu cca 4 ha rozlehlou, na níž se nachází sídliště s volutovou

⁷⁰HAMMER, F. Povlčín. In *BZO 1970*, 1971, s. 105-106.

⁷¹HAMMER, F. Archeologické lokality na katastru obce Mutějovice, okres Rakovník. In *BZO 1966*, 1967, s.88.

⁷²HAMMER, F. Milostín. In *BZO 1970*, 1971, s. 79.

⁷³HAMMER, F. Milostín. In *BZO 1970*, 1971, s. 80.

⁷⁴HAMMER, F. Milostín. In *BZO 1970*, 1971, s. 81.

⁷⁵HAMMER, F. Milostín. In *BZO 1970*, 1971, s. 81.

⁷⁶SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště na katastru obce Mšec, okres Rakovník. In *BZO 1967*, 1968, s. 71.

⁷⁷SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště na katastru obce Mšec, okres Rakovník. In *BZO 1967*, 1968, s. 77.

keramikou. Publikoval v roce 1968.⁷⁸ Poslední polohou s výskytem sídlištní aktivity kultury s lineární keramikou, kterou na tomto katastru Sedláček publikuje, je poloha jím zvaná "Nad Jeseným". Zde se podle Sedláčka na ploše rozlehlé asi 1 ha vyskytuje opět sídliště s volutovou keramikou. Publikoval v roce 1968.⁷⁹

10) Mutějovice

Mutějovice se nalézají v severní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce Mutějovice byly nalezeny doklady neolitické sídlištní aktivity kultury s lineární keramikou. Jedná se o několik poloh. Polohu uváděnou pod názvem „V Černém – U Nesládkojc“, polohu uváděnou pod názvem „Na soudném“, polohu uváděnou pod názvem „V Černém- Pod Evou“, polohu uváděnou pod názvem „Ve Struhách“ (zde se jedná o protáhlou lokalitu na mírném svahu), polohu uváděnou pod názvem „Na rybě“ a polohu uváděnou pod názvem „Na Liščinách“. Všechny tyto lokality byly určeny pozorováním pana Hammra, který je publikoval.⁸⁰

11) Nesuchyně

Obec se nachází v severní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena neolitická sídlištní aktivita ve formě sídlištního areálu kultury s lineární keramikou. Jedná se o polohu uváděnou pod názvem „U Palouku“. Publikoval Hammer.⁸¹

12) Řevničov

Obec se nachází v severovýchodní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla objevena neolitická sídlištní aktivita kultury s lineární keramikou. Tato lokalita není známá pod žádným názvem, je uváděna jako poloha ležící na východním okraji obce. Publikována byla v roce 1954.⁸²

13) Senomaty

Území obce Senomaty se nachází ve střední části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Neolitická sídlištní aktivita kultury s lineární keramikou zde byla nalezena v okolí obce Hostokryje. Bližší lokalizace nálezu není známá. Publikoval Stocký.⁸³

⁷⁸ SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště na katastru obce Mšec, okres Rakovník. In *BZO 1967*, 1968, s. 73.

⁷⁹ SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště na katastru obce Mšec, okres Rakovník. In *BZO 1967*, 1968, s. 77.

⁸⁰ HAMMER, F. Archeologické lokality na katastru obce Mutějovice, okres Rakovník. In *BZO 1964*, 1966, s. 118-129.

⁸¹ HAMMER, F. Nesuchyně. In *BZO 1969*, 1970, s. 91-93.

⁸² KNOR, A. Nálezy na chmelnicích v severozápadních Čechách. In *Památky archeologické XLV.*, 1954, s. 281-303.

⁸³ STOCKÝ, A. *Pravěk země České I. Věk kamenný*. Praha, 1926.

14) Svojetín

Obec se nachází v severní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce Svojetín byla nalezena neolitická sídlištní aktivita kultury s lineární keramikou. Bližší poloha nebyla evidována. Poloha je evidována ve formě hlášení č. 617/1953.⁸⁴

15) Šanov

Obec se rozprostírá západně od Rakovníka (viz příloha č. 1). Na území obce byla doložena neolitická sídlištní aktivita kultury s lineární keramikou. Bližší lokalita není určena. Evidováno v hlášení č. 1736/1933.⁸⁵

16) Třtice

Obec se nachází v severovýchodní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena sídlištní aktivita ve formě neolitického areálu sídliště s volutovou keramikou (kultura s lineární keramikou). Jedná se o polohu Sedláčkem zvanou „K punčoše“. Podle Sedláčka se sídliště nachází na ploše rozlehlé asi 1,5 ha, kde byli při hluboké orbě patrný tmavé skvrny o průměru od 1 do 5 m. Publikoval Sedláček.⁸⁶

5.2b Kultura s keramikou vypíchanou

1) Hostokryje

Obec se rozprostírá severozápadně od Rakovníka (viz příloha č. 1). Na území obce Hostokryje byla nalezena neolitická sídlištní aktivita kultury s vypíchanou keramikou. Jedná se o polohu uváděnou pod názvem „Hradiště“. O lokalitě se ve své publikaci zmiňuje Stocký.⁸⁷

2) Hředle

Obec se nachází v severní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla doložena neolitická sídlištní aktivita kultury s keramikou vypíchanou. Bližší lokalizace nebyla uvedena. Zmínku o lokalitě publikoval Filip v roce 1956.⁸⁸ Evidováno je také hlášení č. 280/1934.⁸⁹

3) Chrást'an

Obec se nachází severně od města Rakovník (viz příloha č. 1). Na území Chrást'an byly nalezeny pozůstatky sídlištní aktivity kultury s vypíchanou keramikou. Jedná se o dvě

⁸⁴ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 617/1953.

⁸⁵ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1736/1933.

⁸⁶ SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště v nejbližším okolí Mšece: Srbeč, Třtice, Mšecké Žehrovice (okres Rakovník). In *BZO 1967*, 1968, s. 79.

⁸⁷ STOCKÝ, A. *Pravěk země České I. Věk kamenný*. Praha, 1926.

⁸⁸ FILIP, J. *Keltové ve střední Evropě*. Praha, 1956.

⁸⁹ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 280/1934.

polohy, jejichž lokalizace není příliš dobře známá. V prvním případě se jedná o polohu uváděnou jako „někde na železniční trati Rakovník-Louny“. V druhém případě není poloha uvedena vůbec. Publikoval Stocký.⁹⁰ Evidována je také formou hlášení č.

5960/1941.⁹¹

4) Kněževes

Území obce se nachází v severovýchodní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce Kněževes byly nalezeny pozůstatky neolitické sídlištní aktivity kultury s keramikou vypíchanou. Bližší lokalizace nebyla uvedena. Publikoval Stocký.⁹²

5) Kolečovice

Obec se nachází v severozápadní části okresu (viz příloha č. 1). Na území obce Kolečovice byla doložena neolitická sídlištní aktivita kultury s vypíchanou keramikou. Jedná se o polohu známou pod názvem „Okrouhlice“. Publikoval Budinský.⁹³ Evidováno také ve hlášeních č. 2009/1949⁹⁴, 4317/1953⁹⁵ a 2054/1956.⁹⁶

6) Lišany

Obec Lišany se nachází severně od města Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce je publikován výskyt sídlištní aktivity kultury s vypíchanou keramikou. Bližší lokalizace nebyla uvedena. Publikoval Stocký.⁹⁷ Evidováno ve hlášeních č. 6479/1972⁹⁸ a 6141/1978.⁹⁹

7) Lubná

Obec se nachází ve střední části okresu (viz příloha č. 1). Na území obce je doložena neolitická sídlištní aktivita kultury s vypíchanou keramikou. Jedná se o polohu specifikovanou pouze jako „mezi silnicí a drahou“. Publikoval Stocký.¹⁰⁰

8) Milostín

Katastrální území obce Milostín se nachází v severní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce Milostín se nachází několik lokalit s výskytem neolitické sídlištní aktivity kultury s vypíchanou keramikou. V prvním případě se jedná o polohy zmiňované již v souvislosti s kulturou s lineární keramikou, to znamená polohy uváděné pod

⁹⁰STOCKÝ, A. *Pravěk země České I. Věk kamenný*. Praha, 1926.

⁹¹Archiv ARÚ Praha, hl. č. 5960/1941.

⁹²STOCKÝ, A. *Pravěk země České I. Věk kamenný*. Praha, 1926.

⁹³BUDINSKÝ, P. *Archeologické nálezy z Lounska a z území mimo Severočeský kraj ve sbírce teplického muzea*. Teplice, 1981.

⁹⁴Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2009/1949.

⁹⁵Archiv ARÚ Praha, hl. č. 4317/1953.

⁹⁶Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2054/1956.

⁹⁷STOCKÝ, A. *Pravěk země České I. Věk kamenný*. Praha, 1926.

⁹⁸Archiv ARÚ Praha, hl. č. 6479/1972.

⁹⁹Archiv ARÚ Praha, hl. č. 6141/1978.

¹⁰⁰STOCKÝ, A. *Pravěk země České I. Věk kamenný*. Praha, 1926.

názvy “Na kukle” a “Trojhona”. Obě publikoval Hammer.¹⁰¹ Dále se jedná o lokalitu 37. - polohu “Nad jámou” a “Na dolíku”. Tato lokalita je však uvedena pouze v Archeologické databázi Čech bez další evidence.

9) Mšec

Katastrální území obce Mšec se nachází v severozápadní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Zde se opět jedná o stejné sídlištní polohy jako v případě kultury s keramikou lineární. To znamená polohy uváděné pod názvem “Pod stodolami” a “Nad Jeseným”. Publikoval Sedláček.¹⁰²

10) Mutějovice

Mutějovice se nalézají v severní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na katastrálním území obce Mutějovice se v případě kultury s vypíchanou keramikou jedná opět o téměř totožné polohy, na nichž se vyskytovala i kultura s keramikou vypíchanou. Jmenovitě jde o polohy uváděné pod názvy “V Černém - U Nesládkoje”, “V Černém - Pod Evou”, “Na soudném” a “Na liščinách”. Publikoval Hammer.¹⁰³ Na území obce Mutějovice se nacházejí i lokality nově osídlené kulturou s vypíchanou keramikou. Jedná se o polohy uváděné pod názvy „Zadní Krutina II – Na Šarojc“, „Zadní Krutina – U lesa“ a „Na rybě“. Publikoval Hammer.¹⁰⁴

11) Nesuchyně

Obec se nachází v severní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce Nesuchyně je doloženo několik případů neolitické sídelní aktivity a areál sídliště kultury s vypíchanou keramikou. Vše se nachází na Hammrem nazvané lokalitě 13 v poloze zvané jako “U Palouku”. Publikoval Hammer.¹⁰⁵

12) Nový Dům

Obec se nalézá jihozápadně od města Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce se nachází neolitická sídlištní aktivita kultury s vypíchanou keramikou. Jedná se o uváděnou pod názvem “Na panském poli” a polohu uváděnou pod názvem “Ve školce pod kostelem”. Obě publikoval Stocký.¹⁰⁶

¹⁰¹HAMMER, F. Pověřín. In *BZO 1969, 1970*, s. 117-119.

¹⁰²SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště na katastru obce Mšec, okres Rakovník, In *BZO 1967, 1968*, s. 73-75.

¹⁰³HAMMER, F. Archeologické lokality na katastru obce Mutějovice, okres Rakovník. In *BZO 1964, 1966*, s. 118-129.

¹⁰⁴HAMMER, F. Archeologické lokality na katastru obce Mutějovice, okres Rakovník, In *BZO 1964, 1966*, s. 118-129.

¹⁰⁵HAMMER, F. Nesuchyně. In *BZO 1969, 1970*, s. 91-92.

¹⁰⁶STOCKÝ, A. *Pravěk země České I. Věk kamenný*. Praha, 1926.

13) Petrovice

Obec se nachází jihozápadně od města Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byly nalezeny pozůstatky neolitické sídlištní aktivity kultury s vypíchanou keramikou. Bližší poloha nebyla zaznamenána. Publikoval Stocký.¹⁰⁷

14) Přílepy

Obec se nalézá severozápadně od města Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byly nalezeny pozůstatky neolitické sídlištní aktivity kultury s vypíchanou keramikou. Jedná se o polohu uváděnou pod názvem "V hlínovníku". Publikoval Stocký.¹⁰⁸

15) Rakovník

Okresní město leží uprostřed stejnojmenného okresu (viz příloha č. 1). Na katastrálním území města byly nalezeny artefakty nasvědčující neolitické sídlištní aktivitě kultury s vypíchanou keramikou. Bližší poloha nebyla zaznamenána. Publikoval Stocký.¹⁰⁹

16) Ryšín

Obec se nachází jihovýchodně od města Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena neolitická sídlištní aktivita kultury s vypíchanou keramikou. Bližší poloha nebyla zaznamenána. Evidováno ve formě hlášení č. 3028/1948.¹¹⁰

17) Šanov

Obec se nalézá východně od města Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byly nalezeny pozůstatky nasvědčující neolitické sídlištní aktivitě kultury s vypíchanou keramikou. Bližší poloha nebyla zaznamenána. Publikoval Stocký¹¹¹ a Bubeník.¹¹² Dokumentace je evidována ve formě hlášení č. 1736/1933.¹¹³

3.3 Eneolit

Počet osídlených katastrálních území v tomto období pravěku výrazně poklesl, a to na deset katastrů. Naproti tomu počet pravěkých kultur v tomto období pravěku, na území okresu Rakovník, výrazně stoupl. Nad ostatními však jasně dominuje kultura nálevkovitých pohárů, tvoří totiž celých 55 % z celkového eneolitického osídlení Rakovnicka. Tato dominance, je dobře patrná na grafu č. 3, kde se srovnává početní výskyt jednotlivých kultur eneolitu na

¹⁰⁷STOCKÝ, A. *Pravěk země České I. Věk kamenný*. Praha, 1926.

¹⁰⁸STOCKÝ, A. *Pravěk země České I. Věk kamenný*. Praha, 1926.

¹⁰⁹STOCKÝ, A. *Pravěk země České I. Věk kamenný*. Praha, 1926.

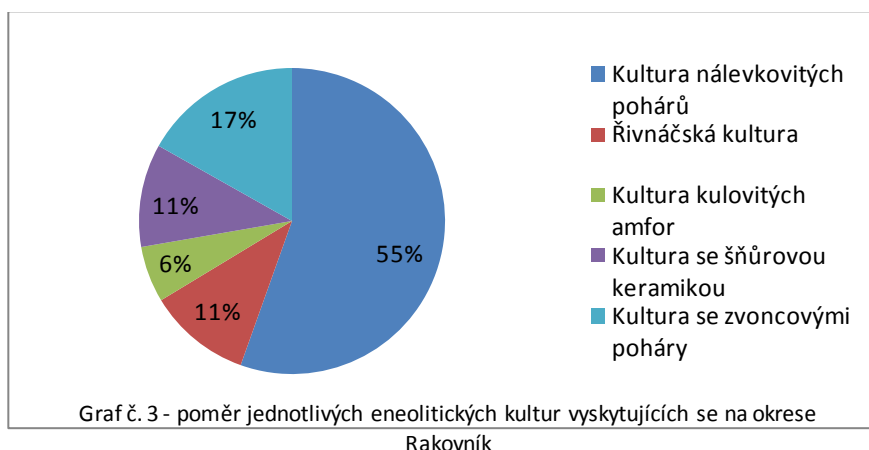
¹¹⁰Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3028/1948.

¹¹¹STOCKÝ, A. *Pravěk země České I. Věk kamenný*. Praha, 1926.

¹¹²BUBENÍK, J. *Slovanské osídlení středního Poohří*. Praha, 1988.

¹¹³Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1736/1933.

území Rakovnicka. Lokality s dokladem eneolitické sídlištní aktivity jsou postupně prezentovány v následujících odstavcích.

3.3a Kultura nálevkovitých pohárů

1) Chrást'any

Obec se nachází severně od města Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byly nalezeny pozůstatky eneolitické sídlištní aktivity kultury nálevkovitých pohárů. Bližší poloha nebyla zaznamenána. Publikoval Stocký¹¹⁴ a Hájek¹¹⁵. Dokumentace je evidována ve formě hlášení č. 968/1930¹¹⁶, 5960/1941¹¹⁷, 2175/1949¹¹⁸, 7069/1949¹¹⁹ a 4984/1952¹²⁰.

2) Kounov

Obec se nachází v severní části okresu (viz příloha č. 1). Na území obce byly nalezeny pozůstatky nasvědčující přítomnosti eneolitické sídlištní aktivity kultury nálevkovitých pohárů. Jedná se o polohu uváděnou pod názvem „Ve vostruhu“. Publikoval Hammer v letech 1964¹²¹ a 1970¹²².

3) Milostín

Obec se nachází v severní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena eneolitická sídlištní aktivita kultury nálevkovitých pohárů. Jedná se o Hammrem definovanou lokalitu 33, uváděnou pod názvem „U cihelny“, přesněji se pak dle

¹¹⁴STOCKÝ, A. *Pravěk země České I. Věk kamenný*. Praha, 1926.

¹¹⁵HÁJEK, L. *Kultura zvoncovitých pohárů v Čechách*. Praha, 1968.

¹¹⁶Archiv ARÚ Praha, hl. č. 968/1930.

¹¹⁷Archiv ARÚ Praha, hl. č. 5960/1941.

¹¹⁸Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2175/1949.

¹¹⁹Archiv ARÚ Praha, hl. č. 7069/1949.

¹²⁰Archiv ARÚ Praha, hl. č. 4984/1952.

¹²¹HAMMER, F. Archeologické lokality z nejbližšího okolí katastru obce Mutějovice, okr. Rakovník. In *BZO 1964*, 1965, s. 130.

¹²²HAMMER, F. Kounov. In *BZO 1970*, 1971, s. 52.

Hammra jedná o naleziště A. Publikoval Hammer.¹²³ V dalším případě se jedná o polohu uváděnou pod názvem „Na Kukle“. Naleziště se dle Hammra rozprostírá v úhlu mezi východním a jižním potokem až k cestě procházející napříč chmelnicí. Publikoval Hammer v letech 1966¹²⁴ a 1969¹²⁵. Nedaleko tohoto naleziště se nachází ještě lokalita uváděná pod názvem „Pod Humny“, nebo také „Pod silnicí“. Hammer lokalizuje naleziště takto: „*Naleziště se rozkládá na okraji obce (myšleno však obce Povlčín, která spadá pod katastrální území Milostín) západně od lokalit 23 na polích táhnoucích se k potoku na svahu obráceném k severu. Na severu je naleziště ohraničeno silnicí vedoucí do Janova, na jihu potokem, na východě polní cestou. Na západě není výrazného ohraničení.*“¹²⁶ Poslední lokalitou s nálezy sídlištní aktivity kultury nálevkovitých pohárů, kterou Hammer na území obce Milostín publikuje, je jím nazvaná lokalita 25, nacházející se v poloze uváděné pod názvem „K Nesuchyni“. Podle Hammra se jedná pouze o objekt C, který se nachází podél okresní silnice z Milostína do Nesuchyně (blíže neurčeno). Publikoval Hammer.¹²⁷

4) Mšec

Obec se nachází na severovýchodní hranici okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byly nalezeny pozůstatky eneolitického areálu sídliště kultury nálevkovitých pohárů. Jedná se o polohu známou pod názvem „Pod stodolami“. Publikoval Sedláček.¹²⁸ Dokumentace o této lokalitě je evidována ve formě zprávy o archeologické akci č. 6587/1994.¹²⁹

3.3b Řivnáčská kultura

1) Nové Strašecí

Obec se nachází na severovýchodní hranici okresu (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena eneolitická sídlištní aktivita řivnáčské kultury. Jedná se o severní okraj přilehlé obce Pecínov, spadající pod území Nového Strašecí. Bližší lokalizace nebyla uvedena. Publikoval Knor.¹³⁰

¹²³HAMMER, F. Povlčín. In *BZO 1970*, 1971, s. 108.

¹²⁴HAMMER, F. Povlčín. In *BZO 1966*, 1967, s. 89.

¹²⁵HAMMER, F. Povlčín. In *BZO 1969*, 1970, s. 117.

¹²⁶HAMMER, F. Povlčín. In *BZO 1966*, 1967, s. 91-92.

¹²⁷HAMMER, F. Milostín. In *BZO 1969*, 1970, s. 77.

¹²⁸SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště na katastru obce Mšec, okres Rakovník. In *BZO 1967*, 1968, s. 73.

¹²⁹Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6587/1994.

¹³⁰KNOR, A. Řivnáčský nález z Pecínova na Novostrašecku. In *AR XXI*. 1969, s. 98-99.

2) Zbečno

Obec leží v jihovýchodní části okresu (viz příloha č. 1). Na území obce bylo nalezeno eneolitické výšinné sídliště s artefakty řivnáčské kultury. Jedná se o ostrožnu jihovýchodně od kóty 374 (Lipový vrch). Publikovala Štiková.¹³¹

3.3c Kultura kulovitých amfor

1) Zbečno

Obec leží v jihovýchodní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce bylo nalezeno eneolitické výšinné sídliště, zmiňované již v souvislosti s řivnáčskou kulturou. Na základě nálezů sídlištní aktivity kultury kulovitých amfor v tom samém místě, čili ostrožně jihovýchodně od kóty 374 (Lipový vrch), můžeme tvrdit, že zde osídlení v rámci těchto dvou kultur kontinuálně pokračovalo. Publikovala Štiková.¹³²

3.3d Kultura se šňůrovou keramikou

1) Nesuchyně

Obec se nachází v severní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Byly zde nalezeny pozůstatky eneolitické pohřební aktivity kultury se šňůrovou keramikou. Jedná se o polohu uváděnou pod názvem „Na Předvrškách“. Údaj je evidován v Archeologické databázi Čech bez dalšího odkazu na literaturu.¹³³

2) Srbeč

Obec se nachází na severovýchodní hranici okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Byl zde nalezen eneolitický areál sídliště s dokladem sídlištní aktivity kultury se šňůrovou keramikou. Jedná se o polohu severozápadně od obce, blíže není lokalita specifikována. Naleziště je evidováno zprávou o archeologické akci č. 6555/1994.¹³⁴

3.3e Kultura zvoncovitých pohárů

1) Chrášťany

Obec se nachází severně od města Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla objevena eneolitická pohřební aktivita kultury zvoncovitých pohárů. Jedná se o kostrový

¹³¹ ŠTIKOVÁ, E. Eneolitické výšinné sídliště u Zbečna. In *AR VI.*, 1954, s. 152-153.

¹³² ŠTIKOVÁ, E. Eneolitické výšinné sídliště u Zbečna. In *AR VI.*, 1954, s. 152-153.

¹³³ Archiv ARÚ Praha, Archeologická databáze Čech

¹³⁴ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6555/1994.

pohřeb. Lokalita se nalézá v poloze uváděné pod názvem „Na Niderlande“, nebo také pod názvem „Na Saldovic“. Publikoval Hájek 1968.¹³⁵

2) Kněževes

Území obce se nachází v severovýchodní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Byla zde nalezena eneolitická pohřební aktivita kultury zvoncovitých pohárů. Bližší poloha není uvedena. Publikoval Stocký¹³⁶ a Hájek.¹³⁷

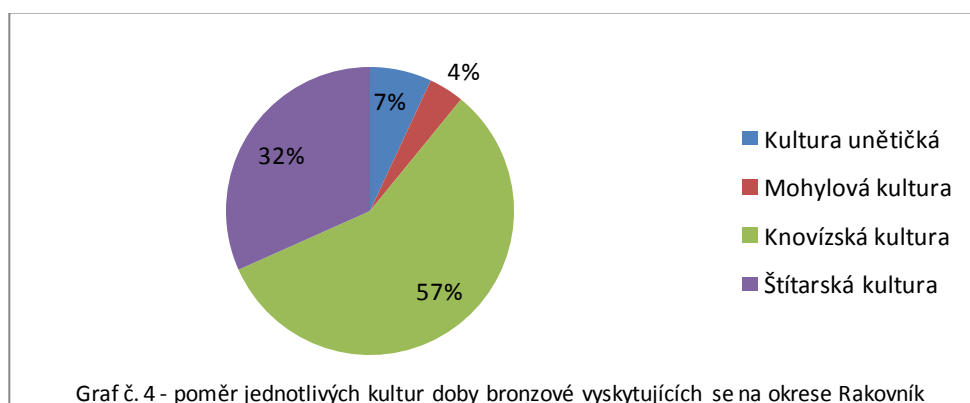
3) Kolečov

Obec se nachází v severozápadní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla objevena eneolitická pohřební aktivita kultury zvoncovitých pohárů. Jedná se o kostrový pohřeb. Lokalita není uvedena pod bližším názvem, ale pouze jako „pole p. Schernera“. Publikoval Hájek 1968.¹³⁸

3.4 Doba bronzová

V době bronzové počet osídlených katastrů na území Rakovnicka opět výrazně stoupl. V této etapě pravěku je zde zaznamenáno šestnáct osídlených katastrů. Na území Rakovnicka jsou v této epoše vývoje lidstva zastoupeny všechny významné kulturní zařazení doby bronzové. Podle záznamů z Archeologické databáze Čech je zde velmi nízká sídelní aktivita zejména v počátcích doby bronzové.

Ve starší době bronzové jsou zde registrovány pouze dva případy sídlištní aktivity společně s dvěma případy aktivity pohřební. V případě střední doby bronzové se jakákoliv aktivita ještě snižuje, a to na počet dvou případů pohřební aktivity. Výrazný nárůst osídlení je registrován až v případě knovízské kultury mladší doby bronzové, což je pro lepší přehlednost uvádím na grafu č. 4.

¹³⁵HÁJEK, L. *Kultura zvoncovitých pohárů v Čechách*. Praha, 1968.

¹³⁶STOCKÝ, A. *Pravěk země České I. Věk kamenný*. Praha, 1926.

¹³⁷HÁJEK, L. *Kultura zvoncovitých pohárů v Čechách*. Praha, 1968.

¹³⁸HÁJEK, L. *Kultura zvoncovitých pohárů v Čechách*. Praha, 1968.

3.4a Kultura únětická

1) Hořovičky

Obec se nachází v severozápadní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena pohřební aktivita doby bronzové typická pro únětickou kulturu. Jedná se o kostrový hrob. Dokumentace je evidována v Archeologickém ústavu Praha ve formě hlášení č. 295/1962.¹³⁹

2) Chrášťany

Obec se nachází severně od města Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena sídlištní aktivita doby bronzové ve formě areálu sídliště únětické kultury. Poloha je popsána pouze jako „východní okraj pozemku u železničního mostu“ a její bližší lokalizace není uvedena. Dokumentace je evidována ve formě dvou hlášení č. 4236/1948¹⁴⁰ a 392/1949.¹⁴¹

3) Kolečovice

Obec se nachází v severovýchodní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce se vyskytuje pohřební aktivita doby bronzové typická pro únětickou kulturu. Jedná se o areál pohřebiště s několika kostrovými hroby. Tato lokalita se údajně nachází někde ve východní části obce. Bližší lokalizace není uvedena. Dokumentace je evidována ve formě tří hlášení č. 2748/1931¹⁴², 492/1932¹⁴³ a 950/1932¹⁴⁴.

4) Roztoky

Obec se nachází v jihovýchodní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena sídlištní aktivita doby bronzové ve formě areálu sídliště unětické kultury. Bližší poloha je v Archeologické databázi Čech uvedena pod názvem „Lesní díl Habrový potok“, odd.37 b "U ručiček“. Dokumentace je evidována formě hlášení č. 2821/1951.¹⁴⁵

3.4b Mohylová kultura

1) Sýkořice

Obec se nachází v jihovýchodní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena pohřební aktivita mohylové kultury doby bronzové. Jedná se o polohu lokalizovanou Durdíkem jako, „na poli v blízkosti samoty Podřeže, při drobné lokální

¹³⁹ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 295/1962.

¹⁴⁰ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 4236/1948.

¹⁴¹ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 392/1949.

¹⁴² Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2748/1931.

¹⁴³ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 492/1932.

¹⁴⁴ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 950/1932.

¹⁴⁵ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2821/1951.

vodoteči“. Publikoval Durdík¹⁴⁶. Dokumentována je také ve formě zprávy o archeologické akci č. 511/1992¹⁴⁷ a ve formě hlášení č. 511/1992.¹⁴⁸

2) Zbečno

Obec se nachází v jihovýchodní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena pohřební aktivita mohylové kultury doby bronzové. Jedná se o nález areálu pohřebiště. V tomto případě jde opět o lokalitu nalézající se v poloze uváděné pod názvem „Podřeže“ (což je prostor známého, dnes rozoraného mohylníku mezi hranou lesa a silnicí Sýkořice – Běleč). Pravděpodobně souvisí s předchozím záznamem týkajícím se výskytu mohylové kultury na území obce Sýkořice. Záznam o této lokalitě je dokumentován pouze v archeologické databázi Čech, bez uvedení jiné literatury, či evidence.

3.4c Knovízská kultura

1) Hředle

Obec se nachází v severní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla objevena sídlištní aktivita doby bronzové ve formě areálu sídliště knovízské kultury. Jedná se o polohu uváděnou pod názvem „trať Libenka“ přiléhající ke Hředelskému potoku. Dokumentace je evidována ve formě hlášení č. 1676/1987.¹⁴⁹

2) Kozojedy

Obec se nachází v severní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena pohřební aktivita doby bronzové, jedná se o areál pohřebiště knovízské kultury. Lokalita se nalézá v poloze uváděné pod názvem „Bamberk“ nacházející se údajně severovýchodně od dřevíčského dvora. Publikoval Sábl.¹⁵⁰ Dokumentace je evidována ve formě dvou hlášení č. 5998/1971¹⁵¹ a č. 6757/1971.¹⁵²

3) Milostín

Obec se nachází v severní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce bylo nalezeno několik poloh s doklady sídlištní aktivity doby bronzové. Ve většině případů se jedná o polohy nalézající se v okolí obce Povlčín katastrálně spadající pod obec Milostín. Areál sídliště knovízské kultury se nachází na lokalitě 27 v poloze uváděné pod názvem „Panská zahrada“. V ostatních případech se již jedná pouze o prokázanou sídlištní aktivitu. Ta

¹⁴⁶ DURDÍK, T. Zbečno. In *BZO 1982-83*, 1985, s. 206.

¹⁴⁷ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 511/1992.

¹⁴⁸ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 511/1992.

¹⁴⁹ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1676/1987.

¹⁵⁰ SÁBL, V. *Daliborovy Kozojedy a hrad Dřevíč*. Nové Strašecí, 1973.

¹⁵¹ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 5998/1971.

¹⁵² Archiv ARÚ Praha, hl. č. 6757/1971.

je lokalizována v polohách uváděných pod názvy „Na kukle“, „Pod humny“ a „Bařtipánovic zahrada“. Jedinou lokalitou s přítomností knovízské kultury nenacházející se v okolí obce Povlčín je lokalita 37. Tato lokalita se údajně nachází v místech uváděných pod názvy „Nad jámou“ a „Na Dolíku“. V Archeologické databázi Čech není k těmto záznamům uvedena další literatura, ani dokumentace.¹⁵³

4) Mšec

Obec se nachází na severovýchodní hranici okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena jak sídlištní, tak pohřební aktivita umětické kultury. Nachází se zde areál pohřebiště, z nějž bylo několik hrobů objeveno v místě uváděném pod názvem „V rači“. Publikoval Hrala.¹⁵⁴ Dokumentace k tomuto pohřebišti je evidována ve formě zprávy o archeologické akci č. 7335/1994.¹⁵⁵ Dále byla na území obce Mšec nalezena sídlištní aktivita ve formě areálu sídliště knovízské kultury. Jedná se o polohu uváděnou pod názvem „Pod stodolami“, ke které však není v Archeologické databázi Čech uvedena další literatura.¹⁵⁶ Následně byla přítomnosti sídlištní aktivity knovízské kultury na tomto katastru evidována také v poloze uváděné pod názvem „Nad Jeseným“, kterou publikoval Sedláček¹⁵⁷ a je evidována také ve formě zprávy o archeologické akci č. 7337/1994.¹⁵⁸ Osídlení knovízskou kulturou bylo nalezeno také v místě známém jako „V toku“, toto naleziště publikoval opět Sedláček¹⁵⁹ a je evidováno také ve formě zprávy o archeologické akci č. 7338/1994.¹⁶⁰ Další lokalitou osídlenou knovízskou kulturou na tomto katastru je místo uváděné pod názvem „U cikánské cesty“ (blíže lokalizováno vlevo od silnice Třtice - Mšec). Evidováno je ve formě zprávy o archeologické akci č. 6577/1994.¹⁶¹ Pozůstatky knovízského osídlení byly nalezeny také na místě uváděném pod názvem „Na průhoně“ (blíže lokalizovaném severně od polní cesty, západně od starého krchova). Evidováno je formou zprávy o archeologické akci č. 6585/1994.¹⁶² Knovízská kultura zanechala stopy po osídlení také v místě uváděném pod názvem „Za stodolami“. Publikuje Sedláček.¹⁶³ Evidována je také zpráva o archeologické

¹⁵³ Archiv ARÚ, Archeologická databáze Čech

¹⁵⁴ HRALA, J. Knovízská kultura ve středních Čechách. In *Archeologické studijní materiály 11*, 1973, s. 41-43.

¹⁵⁵ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 7335/1994.

¹⁵⁶ Archiv ARÚ Praha, Archeologická databáze Čech

¹⁵⁷ SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště na katastru obce Mšec, okres Rakovník. In *BZO 1869*, 1970, s.75.

¹⁵⁸ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 7337/1994.

¹⁵⁹ SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště na katastru obce Mšec, okres Rakovník. In *BZO 1869*, 1970, s.79.

¹⁶⁰ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 7338/1994

¹⁶¹ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6577/1994.

¹⁶² Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6585/1994.

¹⁶³ SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště na katastru obce Mšec, okres Rakovník. In *BZO 1869*, 1969, s.71-77.

akci č. 6586/1994.¹⁶⁴ Poslední známá lokalita s knovízským osídlením na území obce Mšec se nachází v místě uváděném pod názvem „V hlavěch“. Publikoval ji Sedláček.¹⁶⁵ Evidována je také ve zprávě o archeologické akci č. 6583/1994.¹⁶⁶

5) Mšecké Žehrovice

Obec se nachází na severovýchodní hranici okresu (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena sídlištní aktivita knovízské kultury ve formě areálu sídliště. Jedná se o místo uváděné pod názvem „Pod vsí“ (blíže lokalizované severovýchodně od Oborského rybníka). Publikoval Sedláček 1968.¹⁶⁷ Evidováno je také ve formě zprávy o archeologické akci č. 6540/1994.¹⁶⁸ Sídlištní aktivita knovízské kultury zde byla objevena ještě v místě uváděném pod názvem „Na vrchu“. Zprávu publikuje opět Sedláček 1968.¹⁶⁹ Evidována je také zpráva o archeologické akci č. 6537/1994.¹⁷⁰

6) Mutějovice

Obec se nachází v severní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena sídlištní i pohřební aktivita kultury knovízské. Jedná se o areál sídliště s přítomností kostrového hrobu a kultovního objektu. Nález byl učiněn v místě známém jako „Ve struhách“. Zatím nebylo publikováno, ale lokalita je evidována ve formě několika hlášení. Jedná se hlášení č. 1419/1968¹⁷¹, hlášení č. 1823/1968¹⁷² a hlášení č. 1861/1968.¹⁷³

7) Nesuchyně

Obec se nachází v severní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce Nesuchyně byla objevena sídlištní aktivita knovízské kultury ve formě areálu sídliště. Jedná se o několik lokalit - Lokalita 13 nacházející se údajně v místě uváděném pod jménem „U Palouku“ a lokalita 19-B nacházející se v místě uváděném jako „U Milostína“. K lokalitám není uvedena žádná literatura ani evidence. Záznam o nich čerpám pouze z Archeologické databáze Čech.¹⁷⁴

¹⁶⁴ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6586/1994.

¹⁶⁵ SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště na katastru obce Mšec, okres Rakovník. In *BZO* 1869, 1969, s.71 - 77.

¹⁶⁶ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6583/1994.

¹⁶⁷ SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště v nejbližším okolí Mšece: Srbeč, Třtice, Mšecké Žehrovice (okres Rakovník). In *BZO* 1968, 1969, s. 81.

¹⁶⁸ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6540/1994.

¹⁶⁹ SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště v nejbližším okolí Mšece: Srbeč, Třtice, Mšecké Žehrovice (okres Rakovník). In *BZO* 1968, 1969, s. 80.

¹⁷⁰ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 6537/1994.

¹⁷¹ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1419/1968.

¹⁷² Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1823/1968.

¹⁷³ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1861/1968.

¹⁷⁴ Archiv ARÚ Praha, Archeologická databáze Čech

8) Šanov

Obec se nachází západně od města Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byl objeven areál pohřebiště knovízské kultury. Jedná o žárové hroby. Lokalita není blíže specifikována, je uvedeno pouze, že se nachází v prostředí bývalé cihelny. Evidovány jsou dvě hlášení č. 1064/1991¹⁷⁵ a č. 1065/1991¹⁷⁶ a nálezová zpráva č. 3550/1991.¹⁷⁷

9) Senomaty

Obec se rozprostírá severozápadně od Rakovníka (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena pohřební aktivita doby bronzové. Jedná se o žárový hrob knovízské kultury. Lokalita se nachází v poloze uváděné jako trať „Na plánici“. Dokumentace je evidována ve formě hlášení č. 3651/1940.¹⁷⁸

3.4d Štítarská kultura

1) Křivoklát

Obec se nachází v jihovýchodní části okresu Rakovník. Na území obce se nachází významný středověký hrad Křivoklát nacházející se na trojúhelné ostrožně nad stejnojmenným městysem. Při řadě záchranných archeologických výzkumů prováděných na hradě byly objeveny mnohem ranější vrstvy dokazující přítomnost osídlení již v době bronzové, a to areál hradiště štítarské kultury. Evidováno ve formě zprávy o archeologické akci č. 4539/2005¹⁷⁹, či nálezové zprávy 5773/1996.¹⁸⁰

3.5 Doba halštatská

S příchodem doby halštatské je na Rakovnicku vidět opět enormní pokles osídlených katastrů, což je dobře patrné na grafu č. 1. V této etapě pravěkého vývoje lidstva bylo na Rakovnicku osídleno osm katastrálních území. V případě doby halštatské již nejsou vymezeny tak specifické kulturní zařazení jako v předchozích etapách pravěku. Proto v případě této etapy pravěku, již nerozlišují jednotlivé obce dle kulturního zařazení, jako v předchozích částech katalogu.

1) Hracholusky

Obec se nachází v jižní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce je doložena sídlištní aktivita doby halštatské, přičemž se jedná o areál sídliště. Jedná se o polohu

¹⁷⁵ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1064/1991.

¹⁷⁶ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1065/1991.

¹⁷⁷ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3550/1991.

¹⁷⁸ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3651/1940.

¹⁷⁹ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 4539/2005.

¹⁸⁰ Archiv ARÚ Praha, NZ č. 5773/1996.

uváděnou pod názvem „Malinová hora“. Je to lesnatá vyvýšenina, nacházející se asi 1,5 km jižně od obce. Publikovali Bašta, Miler a Baštová v roce 1985.¹⁸¹

2) Hřebečnický

Obec se nachází v jižní části okresu Rakovník, a přímo sousedí s předchozí obcí Hracholusky (viz příloha č. 1). Na území obce je doložena sídlištní aktivita doby halštatské ve formě areálu sídliště. Publikovali Bašta a Miler 1987.¹⁸²

3) Kozojedy

Obec se nachází na severovýchodní hranici okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce je doložena sídlištní aktivita doby halštatské ve formě areálu výšinného sídliště. Jedná se o polohu známou jako Hradiště Dřevíč. Dokumentace k této lokalitě se nachází v archivu ARÚ Praha ve formě hlášení č. 6401/1950¹⁸³ a 6858/1950¹⁸⁴.

4) Krušovice

Obec se nachází v severovýchodní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla objevena sídlištní aktivita doby halštatské ve formě areálu hradiště. Jedná se o hradiště zvané Louštýn, nacházející se na výrazném vrcholu nad obcí Krušovice (okolí kóty 537). Publikovala Venclová 1989¹⁸⁵ a Fencel 1976.¹⁸⁶ V archivu Archeologického ústavu Praha je pak evidována zpráva o archeologické akci č. 6620/1997¹⁸⁷ a 4658/1990¹⁸⁸, několik hlášení č. 1493/1987¹⁸⁹, 1927/1987¹⁹⁰, 4658/1990¹⁹¹ a nálezové zprávy č. 1493/1987¹⁹², 1927/1987¹⁹³.

5) Lužná

Obec se nachází v severovýchodně od města Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce je doložena sídlištní aktivita doby halštatské ve formě areálu hradiště. V archivu Archeologického ústavu Praha jsou evidovány dvě zprávy o archeologické akci č. 3945/1996¹⁹⁴ a 3314/1995¹⁹⁵. Dále pak nálezová zpráva č. 3742/1987¹⁹⁶.

¹⁸¹BAŠTA, J. – MILER, J. – BAŠTOVÁ, D. Zpráva o průzkumu z 8. IX. 1984. In *Vlastivědný sborník okresu rakovnického 5*, 1985.

¹⁸²BAŠTA, J. – MILER, J. Hracholusky. In *BZO 1984-1985*, 1987, s. 59.

¹⁸³Archiv ARÚ Praha, hl. č. 6401/1950.

¹⁸⁴Archiv ARÚ Praha, hl. č. 6858/1950.

¹⁸⁵VENCLOVÁ, N. Řevničov. In *BZO 1986-57*, 1989, s. 171-172.

¹⁸⁶FENCL, V. Pravěké hradiště Louštýn. In *Zpravodaj Vlastivědného muzea v Novém Strašecí 1*, 1967, s. 6.

¹⁸⁷Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6620/1997.

¹⁸⁸Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 4658/1990.

¹⁸⁹Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1493/1987.

¹⁹⁰Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1927/1987.

¹⁹¹Archiv ARÚ Praha, hl. č. 4658/1990.

¹⁹²Archiv ARÚ Praha, NZ č. 1493/1987.

¹⁹³Archiv ARÚ Praha, NZ č. 1927/1987.

¹⁹⁴Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 3945/1996.

¹⁹⁵Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 3314/1995.

6) Mšec

Obec nacházející se na severovýchodní hranici rakovnického okresu (viz příloha č. 1). Na území obce je doložena sídlištní aktivita doby halštatské ve formě areálu hradistě. Jedná se o lokalitu uváděnou pod názvem „U Pilského rybníka“ evidována také dle Venclové jako lokalita Mšec III. „U pily“. Publikoval Sedláček 1968.¹⁹⁷ Dále se nachází evidence lokality v archivu Archeologického ústavu Praha ve formě zprávy o archeologické akci č. 6594/1994¹⁹⁸, několika hlášení č. 2806/1969¹⁹⁹, 3287/1969²⁰⁰, 3584/1969²⁰¹, 3585/1969²⁰² a nálezové zprávy č. 5259/1973²⁰³.

7) Mšecké Žehrovice

Obec se nachází v severovýchodní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena sídlištní aktivita doby halštatské ve formě areálu sídliště. Poloha je lokalizována jako valový areál 1 km jihozápadně od obce, v prostředí obory zvané Libeň a k ní jižně přilehlém prostoru. Evidováno v Archeologickém ústavu Praha, jedná se zprávu o archeologické akci č. 3981/1993²⁰⁴ a nálezovou zprávu č. 3981/1993²⁰⁵.

8) Šanov

Obec se nachází západně od města Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena pohřební aktivita z doby halštatské ve formě areálu pohřebiště. Jedná se o žárové hroby. Pohřebiště bylo nalezeno v dnes již nevyužívané pískovně, která se nalézá při cestě, odbočující ze silnice Šanov-Senomaty, za Šanovem vpravo do lesa. Publikovala Vojtěchovská 1989.²⁰⁶ Lokalita je dále evidována v archivu Archeologického ústavu Praha ve formě zprávy o archeologické akci č. 4716/1990²⁰⁷, hlášení č. 1064/1991²⁰⁸, 1065/1991²⁰⁹ a nálezové zprávy č. 3550/1991²¹⁰

¹⁹⁶ Archiv ARÚ Praha, NZ č. 3742/1987.

¹⁹⁷ SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště na katastru obce Mšec. In *BZO 1967*, s. 74, Praha, 1968.

¹⁹⁸ Archiv ARÚ Praha, ZZA č. 6594/1994.

¹⁹⁹ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2806/1969.

²⁰⁰ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3287/1969.

²⁰¹ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3584/1969.

²⁰² Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3585/1969.

²⁰³ Archiv ARÚ Praha, NZ č. 5259/1973.

²⁰⁴ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 3981/1993.

²⁰⁵ Archiv ARÚ Praha, NZ č. 3981/1993.

²⁰⁶ VOJTĚCHOVSKÁ, I. Šanov. In *BZO 1986-87*, 1989, s. 195.

²⁰⁷ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 4716/1990

²⁰⁸ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1064/1991.

²⁰⁹ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1065/1991.

²¹⁰ Archiv ARÚ Praha, NZ č. 3550/1991.

3.6 Doba halštatsko-laténská

Toto období je specifickým obdobím pravěku, kdy docházelo k přechodu dvou etap a to doby halštatské a doby laténské, tato etapa vývoje lidstva je často vymezována právě díky své odlišnosti od obou období, mezi nimiž figuruje. Proto je zařazena i do této práce. V době halštatsko-laténské je na území Rakovnicka opět viditelný určitý vzestup intenzity osídlení, jistě z části proto, že zůstávají osídlená některá z předchozích míst a přidávají se k nim nová. Osídleno je v tomto období třináct správních území Rakovnicka. Toto období není nijak kulturně rozlišováno, jedná se pouze o přechod Halštat D až Latén A.

1) Branov

Obec se nachází v jihovýchodní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce je doložena sídlištní aktivita období HaD až LtA ve formě areálu hradiště. Jedná se o polohu uváděnou pod názvem „Propadený zámek“ jež se nachází východně od Branova. V archivu Archeologického ústavu Praha je k této lokalitě evidována hlášení č. 5786/1975.²¹¹

2) Hořovičky

Obec se nachází v severozápadní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce se nalézá pohřební aktivita typická pro období HaD až LtA .Jedná se o pohřeb pod mohylou. Pohřeb je lokalizován v poloze uváděné pouze jako „na poli u Podbořan“. Publikoval Píč v roce 1906²¹² a Soudská v roce 1976²¹³.

3) Krušovice

Obec se nalézá v severní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena sídlištní aktivita typická pro období HaD až LtA ve formě areálu sídliště. Jedná se o polohu známou pod názvem „Vrch Louštín“, kóta 537 m. Publikoval Fencel v roce 1976.²¹⁴ a Fencel s Mouchou v roce 1974.²¹⁵

4) Křivoklát

Obec nalézající se v jihovýchodní části okresu (viz příloha č. 1). Na území obce je doložena sídlištní aktivita odpovídající období HaD až LtA. Jedná se o polohu známou pod názvem „Stříbrný luh“. Lokalita je evidována v Archeologickém ústavu Praha ve formě několika hlášení č. 174/1964²¹⁶, 7133/1975²¹⁷ a 473/1976²¹⁸.

²¹¹ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 5786/1975.

²¹² PÍČ, J. L. Nález v Hořovicích u Peteršburka. In Památky archeologické XXI., 1904, s. 162-165.

²¹³ SOUDSKÁ, E. Hrob 196 z Manětína-Hrádku a další hroby s dvoukolovými vozy v Čechách. In *Archeologické rozhledy XXVIII.*, 1976, s. 636-640.

²¹⁴ FENCL, V. Pravěké hradiště Louštín. In *Zprávodaj muzea Nové Strašecí 1*, 1976, s. 6.

²¹⁵ FENCL, J – MOUCHA, V. Krušovice. In *BZO 1974, 1975*, s. 84-85.

²¹⁶ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 174/1964.

²¹⁷ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 7133/1975.

5) Lužná

Obec nacházející se severovýchodně od města Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce je doložena sídlištní aktivita odpovídající období HaD až LtA ve formě areálu hradiště. Jedná se o polohu nacházející se v místech dnešních zbytků hradu Hlavačov. Publikoval Durdík 1974.²¹⁹ Evidence k lokalitě se nachází také v archivu Archeologickém ústavu Praha ve formě zpráv o archeologických akcích č. 1140/2000²²⁰, 229/2002²²¹, 5777/2002²²², 918/2001²²³, 637/2002²²⁴, 6451/2005²²⁵, 6915/2006²²⁶ a 6476/2004²²⁷. Dále také ve formě hlášení č. 8295/1999²²⁸, 8683/2001²²⁹, 1575/2003²³⁰, 5837/2000²³¹ a 3315/1995²³² a nálezových zpráv 1575/2003²³³, 6561/1974²³⁴ a 1/2005²³⁵.

6) Milostín

Obec se nachází v severní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce je doložena sídlištní aktivita odpovídající období HaD až LtA ve formě areálu sídliště. Jedná se o polohu Hammrem označovanou jako lokalitu 25, nacházející polohu uváděné pod názvem „K Nesuchyni“. Publikoval Hammer 1969.²³⁶

7) Mšec

Obec se nachází v severovýchodní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena sídlištní aktivita odpovídající období HaD – LtA ve formě areálu sídliště. Jedná se o polohu uváděnou pod názvem „U pily“. V případě této polohy nebyla v Archeologické databázi Čech uvedena žádná literatura ani evidence.²³⁷ V druhém případě je na území této obce uváděna sídlištní aktivita doby halštatsko-laténské v poloze označované jako „V toku“. Publikoval ji Sedláček v roce 1967.²³⁸

²¹⁸ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 473/1976.

²¹⁹ DURDÍK, T. Lužná hrad Hlavačov. In *BZO 1974*, 1975, s. 110-111.

²²⁰ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 1140/2000.

²²¹ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 229/2002.

²²² Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 5777/2002.

²²³ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 918/2001.

²²⁴ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 637/2002.

²²⁵ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6451/2005.

²²⁶ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6915/2006.

²²⁷ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6476/2004.

²²⁸ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 8295/1999.

²²⁹ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 8683/2001.

²³⁰ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1575/2003.

²³¹ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 5837/2000.

²³² Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3315/1995.

²³³ Archiv ARÚ Praha, NZ č. 1575/2003.

²³⁴ Archiv ARÚ Praha, NZ č. 6561/1974.

²³⁵ Archiv ARÚ Praha, NZ č. 1/2005.

²³⁶ HAMMER, F. Milostín. In *BZO 1969*, 1970, s. 77-78.

²³⁷ Archiv ARÚ Praha, Archeologická databáze Čech.

²³⁸ SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště na katastru obce Mšec, okres Rakovník. In *BZO 1967*, 1968, s. 77.

8) Mutějovice

Obec se nachází v severní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla doložena sídlištní aktivita odpovídající období HaD – LtA. Tato poloha je uváděna v poloze „U domu čp. 17, ve východní části obce“. Publikoval Hammer v roce 1964.²³⁹

9) Nesuchyně

Obec se nalézá v severní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla doložena sídlištní aktivita odpovídající období HaD – LtA ve formě areálu sídliště. Tato poloha je uváděna pod názvem „Za zdí“, či jiným názvem „Na palouku“. Blíže lokalizovaná je na rozhraní katastrálního území Nesuchyně a katastrálního území Milostín. Publikoval Hammer v letech 1967²⁴⁰ a 1969²⁴¹. Dále Hammer objevil na tomto území sídlištní aktivitu období HaD - LtA v poloze známé pod názvem „Pod Prašivky“, kterou publikoval v roce 1966.²⁴²

10) Pavlíkov

Obec se nachází jižně od města Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena pohřební aktivita odpovídající období HaD – LtA, jedná se o žárový pohřeb. Poloha je uváděna pod názvem „Brabecky“. Jedná se o pískovnu v borovém lese 1,5 km jihovýchodně od Rakovníka. Publikovala Soudská.²⁴³

11) Přerubence

Obec se nachází v severovýchodní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena sídlištní aktivita odpovídající období HaD – LtA, jedná se o areál sídliště. Evidováno v archivu Archeologického ústavu Praha zprávou o archeologické akci č. 173/1997.²⁴⁴

12) Rakovník

Na území obce byla doložena pohřební aktivita odpovídající období HaD – LtA, jedná se o žárový hrob. Poloha je uvedena ve staré pískovně známé pod názvem „Brabečka“.

²³⁹HAMMER, F. Archeologické lokality na katastru obce Mutějovice, okres Rakovník. In *BZO 1964*, 1965, s. 127-128.

²⁴⁰HAMMER, F. Archeologické lokality na katastru obce Mutějovice, okres Rakovník. In *BZO 1966*, 1967, s. 85.

²⁴¹HAMMER, F. Nesuchyně, In *BZO 1969*, 1970, s. 91-94.

²⁴²HAMMER, F. Archeologická naleziště v okolí katastru obce Mutějovice, okr. Rakovník. In *BZO 4*, 1966, s. 78.

²⁴³SOUDSKÁ, E. K třídění plochých pozdně halštatských žárových pohřebišť v severozápadních Čechách. In *Památky archeologické LX.*, 1969, s. 164-196.

²⁴⁴Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 173/1997.

Publikoval Fridrich 1964.²⁴⁵ Lokalita je evidována také v Archeologickém ústavu Praha ve formě hlášení č. 644/1964.²⁴⁶

13) Senomaty

Obec se nachází západně od města Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla objevena sídlištní aktivita odpovídající období HaD – LtA. Jedná se o polohu uváděnou pod názvem „Na Hradišti“. Lokalita je evidována v archivu Archeologického ústavu Praha formou hlášení č. 5074/1949.²⁴⁷

3.7 Doba laténská

V laténském období vývoje pravěku se na Rakovnicku opět zvyšuje množství osídlených správních území. V tomto období je na okrese Rakovník evidováno 17 osídlených územních celků. Na intenzitě osídlení v tomto období hraje jistou roli také jistě zvýšený zájem o poznání této etapy vývoje lidstva na Rakovnicku. A to hlavně díky přítomnosti dosud ne zcela objasněných keltských čtvercových kultovních valů, které se zde vyskytují. Ale také celkový zvýšený zájem především o poznání laténské kultury na území Čech. Tento aspekt je vidět především na archeologických akcích, jejichž počet výrazně převyšuje jakoukoliv jinou etapu pravěkého vývoje.

1) Bdín

Obec se nachází v severovýchodní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce je doložena pohřební aktivita doby laténské. Jedná se o areál pohřebiště s kostrovými hroby. Pohřebiště se nachází na poloze uváděné pod názvem „V rovinách“. V Archeologickém ústavu je evidována zpráva o archeologické akci č. 6609/1994²⁴⁸ a hlášení č. 2672/1940²⁴⁹. Dále bylo na území obce Bdín nalezeno sídlištně s přítomností pozůstatků výrobní aktivity doby laténské. Jedná se opět o polohu uváděnou pod názvem „V rovinách“. O těchto zjištěních je v Archeologickém ústavu Praha evidováno hlášení č. 4075/1991²⁵⁰ a několik zpráv o archeologické akci č. 6613/1994²⁵¹ a 7749/1999²⁵². Stopy nasvědčující

²⁴⁵FRIDRICH, J. Některé novější nálezy z laténského období na Rakovnicku. In *Archeologické studijní materiály 1*, 1964, s. 80-84.

²⁴⁶Archiv ARÚ Praha, hl. č. 644/1964.

²⁴⁷Archiv ARÚ Praha, hl. č. 5074/1949.

²⁴⁸Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6609/1994.

²⁴⁹Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2672/1940.

²⁵⁰Archiv ARÚ Praha, hl. č. 4075/1991.

²⁵¹Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6613/1994.

²⁵²Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 7749/1999.

výrobnímu areálu na území obce Bdín, byly nalezeny severně od obce, přesněji mezi obcí a a kótou 468 (Vošková). Publikuje Moucha 1978.²⁵³

2) Branov

Obec se nachází v jihovýchodní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena pohřební aktivita doby laténské ve formě žárového pohřbu. Jedná se o polohu uváděnou pod názvem „Za humny“. Publikoval Filip 1956.²⁵⁴

3) Hořovičky

Obec se nachází v severozápadní části okresu (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena pohřební aktivita doby laténské. Jedná se o dva hroby, o hrobku s milodary a hrob bez milodarů. Lokalita byla nalezena na poli asi 500 m od karlovarské silnice, směrem k poloze zvané Šmikousy. Publikoval Sklenář 1992.²⁵⁵

3) Hředle

Obec leží v severní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena pohřební aktivita doby laténské. Jedná se o kostrový pohřeb. Bližší poloha není uvedena. Publikoval Filip 1956.²⁵⁶ Na území obce je dále doložena sídlištní aktivita ve formě areálu laténského sídliště. To se nachází v poloze uváděné pod názvem „trať Libenka“ přiléhající ke Hředelskému potoce. Evidováno je Archeologickým ústavem Praha ve formě hlášení č. 1676/1987.²⁵⁷ Sídlištní aktivita doby laténské je v této obci uváděna také v souvislosti s polohou uváděnou pod názvem „V zahradkách“. Evidováno opět Archeologickým ústavem Praha ve formě hlášení č. 6140/1978.²⁵⁸

4) Jesenice

Obec se nachází na západní hranici okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena sídlištní aktivita ve formě areál sídliště doby laténské. Nález byl údajně učiněn v cihelně L. Krause, jinak poloha lokalizována není. Evidováno Archeologickým ústavem Praha ve formě hlášení č. 1171/1926.²⁵⁹

5) Kněžves

Obec leží severozápadně od města Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla doložena laténská sídlištní aktivita ve formě areál sídliště. Jedná se o zahlobenou chatu. Objekt se nachází v poloze rýhy ropovodu Ingolstadt – Kralupy nad Vltavou, jihovýchodně

²⁵³MOUCHA, V. Bdín. In *BZO 1975*, 1978.

²⁵⁴FILIP, J. *Keltové ve střední Evropě*. Praha, 1956.

²⁵⁵SKLENÁŘ, Karel. *Archeologické nálezy v Čechách do roku 1870: Prehistorie a protohistorie*. Praha, 1992. ISBN 80-7036-012-7.

²⁵⁶FILIP, J. *Keltové ve střední Evropě*. Praha, 1956.

²⁵⁷Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1676/1987.

²⁵⁸Archiv ARÚ Praha, hl. č. 6140/1978.

²⁵⁹Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1171/1926.

od obce na západní hranici katastru. Evidováno Archeologickým ústavem Praha ve formě zprávy o archeologické akci č. 5120/1997²⁶⁰ a nálezové zprávy č. 3188/1995.²⁶¹

6) Lišany

Obec se nachází severně od města Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena laténská sídlištní aktivita. Jedná se o polohu známou pod názvem „Podhůrka“. Evidována Archeologickým ústavem Praha ve formě hlášení č. 6141/1978.²⁶²

7) Lužná

Obec se nachází východně od města Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla doložena laténská sídlištní aktivita ve formě areálu sídliště. Jedná se o údolí rozprostírající se asi 2 km východním směrem od Lužné, v poloze uváděné pod názvem „Krásná dolina“. Publikoval Fridrich 1964.²⁶³ Evidováno Archeologickým ústavem Praha ve formě zprávy o archeologické akci č. 1882/1992²⁶⁴ a hlášení 1882/1992.²⁶⁵

8) Milostín

Obec se nachází v severní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena laténská sídlištní aktivita. Jedná se o polohu Hammrem určenou jako lokalitu 28. Nachází se v místě uváděném pod názvem „Za břehy“. Publikoval Hammer 1970.²⁶⁶ V druhém případě Hammer na území této obce určil lokalitu 26, nacházející se v místě uváděném jako „Za zdí“, nebo „Na Palouku. Publikoval Hammer 1969.²⁶⁷ Na území obce našel laténskou sídlištní aktivitu také na jím definované lokalitě 25, nacházející se v poloze známé pod názvem „K Nesuchyni“. V této poloze byly nalezeny pozůstatky zahloubené chaty. Publikoval Hammer 1969.²⁶⁸

9) Milý

Obec se nachází na severovýchodní hranici okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla nalezena laténská sídlištně – výrobní aktivita v podobě areálu sídliště. Poloha je lokalizována jihozápadně od okraje obce na poli jižně od sušičky chmelu. Lokalita je evidována Archeologickým ústavem Praha ve formě dvou zpráv o archeologické akci č. 6634/1994²⁶⁹ a 6635/1994²⁷⁰ a hlášení č. 4654/1991.²⁷¹

²⁶⁰ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 5120/1997.

²⁶¹ Archiv ARÚ Praha, NZ č. 3188/1995.

²⁶² Archiv ARÚ Praha, hl. č. 6141/1978.

²⁶³ FRIDRICH, J. Některé novější nálezy z laténského období na Rakovnicku. In *Archeologické studijní materiály I.*, Praha, 1964.

²⁶⁴ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 1882/1992.

²⁶⁵ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1882/1992.

²⁶⁶ HAMMER, F. Milostín. In *BZO 1970*, s. 79, Praha, 1970.

²⁶⁷ HAMMER, F. Milostín. In *BZO 1969*, s. 78, Praha, 1969.

²⁶⁸ HAMMER, F. Milostín. In *BZO 1969*, s. 77, Praha, 1969.

²⁶⁹ Archiv ARÚ Praha, ZAA 6634/1994.

10) Mšec

Obec se nachází v severovýchodní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území této obce byla nalezena řada poloh z doby laténské s doklady sídlištní a výrobní aktivity. V prvním případě se jedná o polohu uváděnou pod názvem „Nad Jeseným“. Zde byla nalezena sídlištně – výrobní aktivita v prostoru areálu laténského sídliště. Lokalita leží jihozápadně od obce a severně od silnice Mšec – Třtice. Publikovala Venclová v roce 1987²⁷² a Sedláček v roce 1967.²⁷³ Dále se na území obce nachází poloha uváděná pod názvem „Pod stodolami“, v tomto místě byla objevena opět sídlištně-výrobní aktivita v prostoru laténského sídliště. Publikoval Sedláček v roce 1968.²⁷⁴ Další lokalita sídlištně výrobního charakteru se nalézá na poloze uváděné pod názvem „U starého krchova“. Publikoval Sedláček v roce 1968.²⁷⁵ Na poloze severně od potoka Loděnice v severozápadním sousedství Loděnického rybníka byla doložena opět sídlištně-výrobní aktivita v prostoru laténského sídliště. Evidováno Archeologickým ústavem Praha formou zprávy o archeologické akci č. 6600/1994²⁷⁶ a hlášením č. 3858/1991.²⁷⁷ Na poloze uváděné pod názvem „Nad Červeným rybníkem“ bylo objeveno laténské sídliště s pozůstatky výroby. Publikoval Fridrich 1964.²⁷⁸ V poloze uváděné pod názvem „Na trubách“ nacházející se při silnici ze Mšce do Třtic, na levém břehu Mšeckého potoka byla objevena opět sídlištně-výrobní aktivita v prostoru laténského sídliště. Evidováno Archeologickým ústavem Praha ve formě zpráv o archeologické akci č. 2716/1992²⁷⁹ a 7776/1999.²⁸⁰ Dále je evidováno hlášení č. 2716/1992.²⁸¹ V poloze uváděné jako „trať u Pílského rybníka“ a „U pily“ byl objeven laténský sídlištně-výrobní areál. Závěry výzkumu publikovali Princ a Pleiner v roce 1969²⁸² a Sedláček v roce 1967.²⁸³ V poloze jižně od Červeného rybníka na severním okraji opukové planiny byla objevena další sídlištně-výrobní aktivita v prostoru areálu laténského sídliště. Evidováno Archeologickým ústavem Praha v nálezové zprávě č. 2746/1964²⁸⁴ a hlášení č. 2767/1964.²⁸⁵ Jižně o rybníka Jopátu

²⁷⁰ Archiv ARÚ Praha, ZAA 6635/1994.

²⁷¹ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 4654/1991.

²⁷² VENCLOVÁ, N. Mšec. In *BZO 1984-1985*, 1987, s. 128.

²⁷³ SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště na katastru obce Mšec. In *BZO 1967*, 1968, s. 74.

²⁷⁴ SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště na katastru obce Mšec, okres Rakovník. In *BZO 1967*, 1968, s. 74.

²⁷⁵ SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště na katastru obce Mšec, okres Rakovník. In *BZO 1967*, 1968, s. 72.

²⁷⁶ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6600/1994.

²⁷⁷ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3858/1991.

²⁷⁸ FRIDRICH, J. Mšec. In *BZO 1964*, 1965, s. 29.

²⁷⁹ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 2716/1992.

²⁸⁰ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 7776/1999.

²⁸¹ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2719/1992.

²⁸² PRINC, M. – PLEINER, R. Mšec. In *BZO 1969*, s. 81-82, Praha, 1969.

²⁸³ SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště na katastru obce Mšec. In *BZO 1967*, s. 74, Praha, 1968.

²⁸⁴ Archiv ARÚ Praha, NZ č. j. 2746/1964.

²⁸⁵ Archiv ARÚ Praha, hl. č. j. 2767/1964.

byly pak nalezeny další pozůstatky sídlištní aktivity nalézající se v prostředí areálu zdejšího laténského sídliště. Evidováno Archeologickým ústavem Praha ve formě zprávy o archeologické akci č. 6604/1994.²⁸⁶ Západně od rybníka Jopátu, byla objevena další lokalita s pozůstatky laténské sídlištně-výrobní aktivity, v rámci zdejšího areálu sídliště. Dle Venclové je lokalita označována jako Mšec V. Evidována je Archeologickým ústavem Praha formou zprávy o archeologické akci č. 6597/1994.²⁸⁷ Venclová zde vymezuje ještě lokalitu zvanou Mšec VI. Přičemž se jedná o polohu uváděnou pod názvem „Pod hájky“ nalézající se po obou stranách Mšeckého potoka. Zde byly objeveny pozůstatky další sídlištně-výrobní aktivity v prostoru laténského areálu sídliště. Evidováno Archeologickým ústavem Praha ve formě zprávy o archeologické akci č. 6606/1994.²⁸⁸

11) Mšecké Žehrovice

Obec se nachází na severovýchodní hranici okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území Mšeckých Žehrovic byl učiněn jeden z nejvýznamnějších archeologických objevů, týkající se doby laténské, potažmo celého pravěku. Jedná se o nález hlavy pravděpodobně keltského druida. Jedná se o lokalitu s čtyřúhelníkovými valy, jež se nachází v polohách známých pod názvy „Pod štěpnicí“, „V oborách“, či „Libeň“. Na ploše těchto poloh byl doložen areál sídliště s prokázanou sídelní, výrobní, pohřební a kultovní aktivitou z laténského období. Jedná se tedy o opravdu významnou laténskou lokalitu, jejímuž významu do jisté míry odpovídá i její průzkum. O poznání hůře je na tom již literatura této lokality se týkající. Existuje řada zpráv a hlášení, která však podle mého názoru nejsou pro tento katalog podstatné.²⁸⁹ Závěry o této lokalitě publikovali Sedláček v roce 1968²⁹⁰, Venclová v letech 1987²⁹¹ a 1989.²⁹² Na území obce se, ale nacházejí i další polohy s doklady sídlištní aktivity doby laténské. Jedná se o polohu známou pod názvem „Na vrchu“ nacházející se západně od obce Loděnice a severovýchodně od Mšeckých Žehrovic, na této ploše byly nalezeny pozůstatky laténské sídlištně-výrobní aktivity, která se rozprostírá v areálu sídliště. Evidována je Archeologickým ústavem ve formě zpráv o archeologické akci č. j. 6536/1994²⁹³, 209/2000²⁹⁴, 2324/2001²⁹⁵ a hlášení 3859/1991.²⁹⁶ Dále byla na pobze

²⁸⁶ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. j. 6604/1994.

²⁸⁷ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. j. 6597/1994.

²⁸⁸ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6606/1994.

²⁸⁹ odkazují na Archeologickou databázi Čech

²⁹⁰ SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště na katastru obce Mšec, okres Rakovník. In *BZO 1967, 1968*, s. 81.

²⁹¹ VENCLOVÁ, N. Mšecké Žehrovice. In *BZO 1984-1985, 1987*, s. 129-130.

²⁹² VENCLOVÁ, N. Mšecké Žehrovice. In *BZO 1986-1987, 1989*, s. 118-119.

²⁹³ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6536/1994.

²⁹⁴ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 209/2000.

²⁹⁵ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 2324/2001.

²⁹⁶ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3859/1991.

známé pod názvem „Pod vsí“ nalezena sídlištní aktivita v prostoru areálu sídliště. Publikoval Sedláček 1968.²⁹⁷ Sídlištně-výrobní aktivita v prostoru areálu místního sídliště se nachází také na poloze uváděné pod názvem „Kaštanka“, která se nachází jižně od Červeného rybníka. Evidováno Archeologickým ústavem ve zprávách o archeologické akci č. j. 6532/1994²⁹⁸, 6533/1994²⁹⁹, 6534/1994³⁰⁰, 6535/1994³⁰¹ a hlášení č. j. 2746/1964³⁰², 6038/1941.³⁰³

12) Mutějovice

Obec se nachází v severní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byly nalezeny doklady sídlištní aktivity z doby laténské. Jedná se o polohu známou pod názvem „Na Lisčinách“ a polohu ležící ve východní a jihovýchodní části obce. Publikoval Hammer 1964.³⁰⁴

13) Nesuchyně

Obec nacházející se v severní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce se nachází kostrový pohřeb z doby laténské. Publikován byl Filipem v roce 1956.³⁰⁵ Dále zde byl učiněn nález areálu sídliště doby laténské, které se nachází v poloze uváděné pod názvem „Jeďama“. Publikoval Hammer v roce 1966.³⁰⁶ Sídlištní aktivita zde byla prokázána také na poloze uváděné pod názvem „U Milostína“, nebo také „Pod Pěšinou“. Publikoval Hammer v roce 1969.³⁰⁷

14) Přerubence

Obec se nachází v severovýchodní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byla prokázána sídlištní a výrobní aktivita v rámci laténského sídliště. Sídliště se nachází při severozápadním okraji obce na levém břehu bezejmenného přítoku Bakovského potoka. Evidováno je Archeologickým ústavem Praha ve zprávách o archeologických akcích č. 6573/1994³⁰⁸, 6574/1994³⁰⁹, 173/1997³¹⁰ a hlášení 3015/1962³¹¹, 3037/1992.³¹²

²⁹⁷ SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště na katastru obce Mšec, okres Rakovník. In *BZO* 1967, 1968, s. 81.

²⁹⁸ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6532/1994.

²⁹⁹ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6533/1994.

³⁰⁰ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6534/1994.

³⁰¹ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6535/1994.

³⁰² Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2746/1964.

³⁰³ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 6038/1941.

³⁰⁴ HAMMER, F. Archeologické lokality na katastru obce Mutějovice, okres Rakovník. In *BZO* 1964, 1965, s. 126-128.

³⁰⁵ FILIP, J. *Keltové ve střední Evropě*. Praha, 1956.

³⁰⁶ HAMMER, F. Archeologická naleziště v okolí katastru obce Mutějovice, okr. Rakovník. In *BZO* 1966, 1967, s. 79-80.

³⁰⁷ HAMMER, F. Nesuchyně. In *BZO* 1969, 1970, s. 91-94.

³⁰⁸ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6573/1994.

³⁰⁹ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6574/1994.

³¹⁰ Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 173/1997.

³¹¹ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3015/1962.

³¹² Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3037/1992.

15) Rakovník

Na území okresního města, které se rozprostírá na středu stejnojmenného okresu (viz příloha č. 1) byl nalezen areál hradiště s valovým příkopem, které je interpretováno jako možné laténské kultovní místo – čtyřúhelníkové svatyně (Viereckschanze). Objekt se nachází severně od města Rakovník v poloze uváděné pod názvem „Kokrdov“. Publikoval Durdík 1976.³¹³

16) Srbeč

Obec se nachází v severovýchodní části okresu Rakovník (viz příloha č. 1). Na území obce byl objeven areál laténského sídliště. Sídlištní a výrobní aktivita zde byla objevena na svazích podél Bakovského potoka. Evidováno Archeologickým ústavem Praha zprávami o archeologických akcích č. 6550/1994³¹⁴, 953/1996³¹⁵, 6551/1994³¹⁶, 6548/1994³¹⁷, 6549/1994³¹⁸, 1391/1992³¹⁹ a hlášeními č. 4655/1991³²⁰, 4656/1991³²¹, 1391/1992.³²² Areál laténského sídliště byl na území obce nalezen také současně v polohách „V ledence“ a „V klinách“ o čemž informuje zpráva o archeologické akci č. j. 7349/1994.³²³ Areál laténského sídliště zde byl pak následně evidován ještě v poloze „Za starou farou“, tato poloha je evidována ve zprávě o archeologické akci č. 7350/1994.³²⁴ Další poloha s doklady sídlištní aktivity doby laténské objevená na území této obce je známá pod názvem „Nad spáleným mostem“, evidována je ve formě zprávy o archeologické akci č. j. 7351/1994.³²⁵ Sídlištní areál zde byl doložen také v poloze uváděné pod názvem „U staré cihelny, která je evidována ve zprávě o archeologické akci č. 7353/1994³²⁶ a ve hlášení č. 8643/1974.³²⁷

3.8 Doba římská

S příchodem doby římské se množství osídlených správních území v okrese Rakovník opět velmi zmenšilo. V této etapě pravěkého vývoje zde bylo osídleno pouze osm správních

³¹³DURDÍK, T. Čtyřúhelníkové valy („Viereckschanze“) Kokrdov u Rakovníka. In *AR XXVIII*. 1976. s. 544-547.

³¹⁴Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6550/1994.

³¹⁵Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 953/1996.

³¹⁶Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6551/1994.

³¹⁷Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6548/1994.

³¹⁸Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6549/1994.

³¹⁹Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 1391/1992.

³²⁰Archiv ARÚ Praha, hl. č. 4655/1991.

³²¹Archiv ARÚ Praha, hl. č. 4656/1991.

³²²Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1391/1992.

³²³Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 7349/1994.

³²⁴Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 7350/1994.

³²⁵Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 7351/1994.

³²⁶Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 7353/1994.

³²⁷Archiv ARÚ Praha, hl. č. 8643/1974.

celků. Tento aspekt je opět dobře patrný zejména na grafu č. 1. Zajímavým zjištěním je také to, že v době římské nebyla osídlena žádná nová území, řada jich však byla opuštěna. A osídlení zůstalo pouze v nejsevernějších částech okresu. V katalogu se nerozlišují jednotlivé časové horizonty vývoje, neboť u velké většiny předkládaných poloh nejsou udány.

1) Hořovičky

Obec se nachází v severozápadní části okresu Rakovník. Na území obce byla nalezena pohřební aktivita. Jedná se o žárový hrob nalezený východně od obce na mírném svahu ke Zlatému potoku. Nález publikoval V. Sakař v roce 1966³²⁸ a je evidován Archeologickým ústavem Praha ve formě hlášení č. 296/1962.³²⁹ Na stejné parcele publikuje nález žárového hrobu také A. Beneš.³³⁰

2) Hředle

Obec se nalézá v severní části okresu Rakovník. Na území obce je zaznamenána sídlištní aktivita doby římské, a to ve formě areálu sídliště. Sídlíště se rozprostírá na trati uváděné pod názvem „Libenka“ přiléhající ke Hředelskému potoku. Evidence o této lokalitě je k dispozici v Archeologickém ústavu ve formě hlášení č. 1676/1987.³³¹

3) Milostín

Obec se nachází v severní části okresu Rakovník. Na území obce byla zaznamenána sídlištní aktivita doby římské. Přesná lokalita nebyla uvedena. Tento nález publikoval v roce 1969 F. Hammer.³³²

4) Mšec

Obec se nachází v severozápadní části okresu. Na území obce byla nalezena sídlištní aktivita doby římské ve formě areálu sídliště rozprostírajícího se v poloze uváděné pod názvem „U starého krchova“. Evidováno Archeologickým ústavem Praha ve formě hlášení č. 2746/1964³³³ a publikováno F. Sedláčkem.³³⁴ Menší osada ze střední doby římské se rozkládá také v poloze uváděné pod názvem „V Bažantici“. Publikoval opět F. Sedláček.³³⁵ Evidována

³²⁸ SAKAŘ, V. Mladší doba římská v podkrušnohorské oblasti. In *Památky archeologické LVII.*, 1966, s. 604-648.

³²⁹ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 296/1962.

³³⁰ BENEŠ, A. Praveké nálezy z Hořoviček, okr. Rakovník. In *Archeologické rozhledy XIX.*, 1967, s. 379-380.

³³¹ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1676/1987.

³³² HAMMER, F. Milostín, o. Rakovník. In *BZO 1969*, 1970, s. 77-79.

³³³ Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2746/1964

³³⁴ SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště na katastru obce Mšec, okres Rakovník. In *BZO 1967*, 1968, s. 71-81.

³³⁵ SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště na katastru obce Mšec, okres Rakovník. In *BZO 1967*, 1968, s. 71-81.

je také Archeologickým ústavem Praha ve zprávě o archeologické akci č. 7340/1994.³³⁶ Pozůstatky areálu sídliště z doby římské byly na území obce Mšec dále nalezeny v poloze uváděné pod názvem „V toku“, toto sídliště je evidováno Archeologickým ústavem ve zprávě o archeologické akci č. 6582/1994.³³⁷ Jihovýchodně od obce na levém břehu potoka zvaného Loděnice byla nalezena část areálu sídliště s pozůstatky sídlištně-výrobní aktivity. Evidováno Archeologickým ústavem Praha ve zprávě o archeologické akci č. 6593/1994.³³⁸

5) Mšecké Žehrovice

Obec se nachází v severovýchodní části okresu. Na území obce byla objevena sídlištní aktivita doby římské, a to především v okolí Oborského rybníka. Zpráva o archeologické akci č. 6543/1994³³⁹ eviduje pozůstatky areálu sídliště rozprostírajícího se severovýchodně od Oborského potoka. Zpráva o archeologické akci č. 6541/1994³⁴⁰ následně eviduje pozůstatky areálu sídliště rozprostírajícího se jihovýchodně od Oborského rybníka na jižní hranici katastru. Zpráva o archeologické akci 6542/1994³⁴¹ společně s hlášením 4053/1979³⁴² uvádějí pozůstatky areál sídliště z doby římské severozápadně od nejvýchodnějšího ze tří Oborských rybníků. Zpráva o archeologické akci č. 6533/1994³⁴³ a hlášení č. 2746/1964³⁴⁴ uvádějí pozůstatky areálu sídliště doby římské jižně od Červeného rybníka v poloze zvané „Kaštanka“.

6) Mutějovice

Obec se nachází v severní části okresu Rakovník. Na území obce byla nalezena sídlištní aktivita doby římské. Jedná se o polohu uváděnou pod názvem „U Milostína“, kterou publikoval F. Hammer.³⁴⁵ J. Fridrich pak na území této obce publikuje také nálezy prokazující sídlištní aktivitu doby římské v těchto místech, především pak nález mladořímské keramické pece, při budování nové chmelnice.³⁴⁶

7) Nesuchyně

Obec se nachází v severní části okresu Rakovník. Na území obce byla nalezena sídlištní aktivita ve formě areálu sídliště doby římské. Jedná se o polohu uváděnou pod

³³⁶Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 7340/1994.

³³⁷Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6582/1994.

³³⁸Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6593/1994.

³³⁹Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6543/1994.

³⁴⁰Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6541/1994.

³⁴¹Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6542/1994.

³⁴²Archiv ARÚ Praha, hl. č. 4053/1979.

³⁴³Archiv ARÚ Praha, ZAA NZ 6533/1994

³⁴⁴Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2746/1964

³⁴⁵HAMMER, F. Archeologické lokality na katastru obce Mutějovice, okres Rakovník. In *BZO 1966*, 1967, s. 75-92.

³⁴⁶FRIDRICH, J. Mladořímská keramická pec z Mutějovic u Rakovníka. In *Archeologické rozhledy 16*. 1964, s. 589-593.

názvem „U Milostína“, či jinak zvanou také „Pod Pěšinou“. Další lokalita na území této obce se nachází na rozhraní katastrálního území Nesuchyně a katastrálního území Milostín, v poloze uváděné pod názvem „Za zdí“, či jinak také „Na paloučku“. Tuto polohu publikoval F. Hammer.³⁴⁷ Hammer zde publikuje také nálezy nasvědčující sídlištní aktivitě starší doby římské na pozemcích při stavbě nové chmelnice.³⁴⁸ Na území Nesuchyně byla také objevena sídlištně-výrobní aktivita ve formě areálu sídliště doby římské a to v poloze uváděné pod názvem „Jeďama“. Evidováno Archeologickým ústavem Praha v hlášení č. 3985/1965.³⁴⁹

8) Přerubence

Obec se nachází v severovýchodní části okresu Rakovník. Na území obce byla doložena sídlištní aktivita, v kombinaci s aktivitou výrobní. Areál sídliště doby římské se zde nachází při severozápadním okraji obce Bdín. O této lokalitě je v Archeologickém ústavu Praha evidována několik zpráv o archeologické akci č. 173/1997³⁵⁰, 3798/1992³⁵¹, 6574/1994³⁵², 6575/1994³⁵³, 3188/1995³⁵⁴ a hlášení č. 3037/1992³⁵⁵, 3793/1992³⁵⁶ a 3798/1992³⁵⁷. Areál sídliště se zde nachází také v poloze uváděné pod názvem „Na pískách“. Tato lokalita je opět evidována Archeologickým ústavem Praha ve formě zpráv o archeologické akci č. 6576/1994³⁵⁸, 3174/1993³⁵⁹, 1589/1995³⁶⁰ a hlášení č. 2807/1993³⁶¹, 2965/1993³⁶², 3282/1993³⁶³ a 7265/1994³⁶⁴.

³⁴⁷HAMMER, F. Archeologická naleziště v okolí katastru obce Mutějovice, okr. Rakovník. In *BZO 1966*, 1967, s. 85.

³⁴⁸HAMMER, F. Archeologická naleziště v okolí katastru obce Mutějovice, okr. Rakovník. In *BZO 1966*, 1967, s. 83.

³⁴⁹Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3985/1965.

³⁵⁰Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 173/1997.

³⁵¹Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 3798/1992

³⁵²Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6574/1994

³⁵³Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6575/1994

³⁵⁴Archiv ARÚ Praha, ZAA NZ č. 3188/1995.

³⁵⁵Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3037/1992.

³⁵⁶Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3793/1992.

³⁵⁷Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3798/1992.

³⁵⁸Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6576/1994.

³⁵⁹Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 3174/1993.

³⁶⁰Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 1589/1995.

³⁶¹Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2807/1993.

³⁶²Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2965/1993.

³⁶³Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3282/1993.

³⁶⁴Archiv ARÚ Praha, hl. č. 7265/1994.

6. Plošné vymezení pravěkého osídlení Rakovnicka.

Celková rozloha okresu Rakovník tvoří 896,3 km².³⁶⁵ Při součtu celkové plochy katastrů s dokladem pravěké sídelní aktivity, bylo zjištěno, že se jedná o 523,07 km². To znamená, že v pravěku (myšleno od paleolitu do doby římské) bylo osídleno 58 % z celkové plochy okresu Rakovník.

Doklady paleolitické aktivity byly na Rakovnicku zaznamenány na sedmi katastrech, jejichž celková plocha dosahuje hodnoty 109,09 km². Paleolitické osídlení se však nedá nijak výrazně hodnotit, neboť se nejednalo o trvale osídlená místa, ale pouze o dočasná tábořiště.

V následné pravěké etapě, to je období neolitu, počet katastrů s doposud zjištěnou sídlištní aktivitou rapidně narostl. Během neolitu se osídlení již ustálilo, a proto je hodnocení velikosti sídelní plochy možné. V období neolitu je registrováno dvacet pět katastrů s přítomností sídelní aktivity. Jejich celková plocha dosahuje hodnoty 340,4 km². Tato rozloha představuje 38 % z celkové plochy okresu Rakovník. Neolitické osídlení tak touto rozlohou dosahuje plošně největší velikosti, na rozdíl od následujících etap pravěku.

Zajímavé je že v následném období eneolitu míra osídlení výrazně klesá. V období eneolitu je na území Rakovnicka registrováno deset katastrálních území s nálezy pozůstatků sídlištní či pohřební aktivity. Celková osídlená plocha v tomto období činí 103,19 km². Součet celkové plochy katastrů s dokladem eneolitické sídlištní aktivity tedy činí 12 % z celkové rozlohy okresu Rakovník, na tomto údaji je dobře patrné, že oproti období neolitu se jedná o více jak 25 % pokles. V případě následujícího období doby bronzové se dle dostupných údajů³⁶⁶ osídlení na Rakovnicku opět intenzivně zvyšuje. Pozůstatky z doby bronzové, které dokazují přítomnost sídlištní aktivity, byly nalezeny na šestnácti katastrálních území obcí. Celková rozloha katastrálních území s dokladem sídlištní aktivity doby bronzové činí 200,57 km² a zvýšila se tedy o celých 97,38 km². To znamená, že v době bronzové bylo osídleno 22 % z celkové rozlohy okresu Rakovník. Zde je opět viditelný nárůst osídlené plochy oproti předchozí eneolitické etapě pravěku. S dobou halštatskou opět nastává velmi vysoký pokles osídlení. Je evidováno pouze osm katastrálních území s doklady sídlištní aktivity z doby halštatské. Tyto katastrální území představují rozlohu 104,39 km². Celková osídlená plocha v době halštatské se tedy vrací někam před dobu bronzovou a čili asi 12 % z celkové rozlohy okresu. Během období přechodu doby halštatské a doby laténské, které nazýváme jako dobu halštatsko-laténskou je patrný opět mírný nárůst. V této etapě pravěku je na území

³⁶⁵ Údaj Českého statistického úřadu

³⁶⁶ Archiv ARÚ Praha, Archeologická databáze Čech

Rakovnického okresu evidováno třináct katastrů s nálezy sídlištní aktivity doby halštatsko-laténské. Celková plocha osídlení během této etapy pravěku tedy činí 195,83 km². Tato plocha reprezentuje 22 % z celkové plochy okresu Rakovník. V době laténské je evidováno opět podobný nárůst, počet osídlených katastrů se zvyšuje o čtyři a dosahuje 17 osídlených území. Celková rozloha osídlení v době laténské se tedy rozšiřuje na 227,95 km², což je 25 % část z celkové plochy Rakovnického okresu. V době římské dochází opět k velkému útlumu osídlení na Rakovnickém okrese. V této poslední etapě pravěku bylo na Rakovnicku osídleno osm katastrů, což je o devět katastrů méně než v době laténské. Celková osídlená plocha doby římské tedy činí 10% z celkové plochy okresu Rakovník, na tomto čísle je vidět evidentní pokles intenzity osídlení.

Na základě těchto údajů je možné konstatovat, že plošná míra osídlení v jednotlivých etapách pravěku na Rakovnicku je značně kolísavá se zajímavým výstupem, že kolísá pravidelně. Dále je vidět, že největší plochu zaujímal osídlení v období neolitu a době bronzové, kdy dosahovalo přes 30 % z celkové plochy okresu Rakovník. Na druhou stranu plošně nejmenšího osídlení bylo dosaženo v závěru pravěkého období, tj. v době římské, kdy celkové osídlení dosáhlo jen 10 % z celkové plochy okresu Rakovník. Pro lepší orientaci plošného vymezení pravěkého osídlení Rakovnicka přikládám následující tabulku.

Období	Osídlená plocha (km²)	Počet osídlených katastrů	Procentuelní podíl osídlení na celkovou plochu okresu
Paleolit	109,09	7	12%
Neolit	340,4	25	38%
Eneolit	103,19	10	12%
Doba bronzová	200,57	16	22%
Doba halštatská	104,39	8	12%
Doba halštatsko-laténská	195,83	13	22%
Doba laténská	227,95	17	25%
Doba římská	88,66	8	10%

7. Faktory mající vliv na osídlení

Prehistorické osídlení Rakovnicka se ve všech etapách svého vývoje většinou vyskytuje pouze v části okresu, a to severní polovině. Na základě níže uvedených map osídlení, zpracovaných podle údajů katalogu, vyplývá, že časově spojitě osídlení na Rakovnicku se vyskytuje pouze v jeho severní a severovýchodní části. Jedná se zejména o okolí dvou obcí Mutějovice a Mšec. V určitých vývojových etapách se osídlení vyskytuje i v jihovýchodní části okresu. Naproti tomu v jihozápadní části okresu nebyly dosud nalezeny žádné pozůstatky přítomnosti pravěkého osídlení. Vystává proto otázka: proč zrovna severní území okresu je pravidelně osídlováno a území v jihozápadní části okresu není doposud prokázáno osídlení ani v jedné etapě pravěkého vývoje, se kterým se na území rakovnického okresu setkáváme. Faktory snažící se částečně vysvětlit tento vývoj jsou popsány dále.

7.1 Geomorfologie Rakovnicka a její vliv na osídlení regionu

Prvním faktorem, který by mohl mít částečný význam pro rozmístění pravěkého osídlení, je geomorfologie terénu. Krajinný ráz okresu Rakovník tvoří především mírně zvlněné plošiny a pahorkatiny.

Severní část okresu je tvořena převážně pahorkatinou ležící v nadmořské výšce 400-500 m. Tato pahorkatina je členěna údolními rýhami na řadu úzkých vrchů, plošin a hřbetů. Nejvyšší vrchol zde dosahuje nadmořské výšky 535 m. Střed okresu tvoří rozlehlá Rakovnická pánev s průměrnou nadmořskou výškou kolem 350 m, kterou na západě, jihu a východě obestírá Rakovnická plošina, přesahující nadmořskou výšku 500 m. V jihovýchodní části je pak terén přechází ve velmi vrásnitý, v této části okresu dominuje Křivoklátská vrchovina, která je protnuta především hlubokým údolím Berounky se strmými a místy skalnatými svahy. Vysokou rozdílnost výšek nevhodnou pro osídlení dokazuje i přítomnost nejvyššího vrcholu okresu dosahujícího nadmořské výšky 612 m. n. m. a zároveň i nejnižšího bodu mající pouze 224 m. n. m. Tyto údaje byly čerpány z internetových stránek Českého statistického úřadu pro Středočeský kraj.³⁶⁷

Celková charakteristika geomorfologie okresu Rakovník již leccos napovídá o rozložení pravěkého osídlení. Trvale se osídlení objevuje především na plochých rovinatých polohách nacházejících se v severní části okresu, kde jsou vyhledávány úrodné vyvýšeniny v blízkosti vodních toků, které jsou nezbytné pro život osady. Nejprůhodnějšími oblastmi se

³⁶⁷ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Charakteristika okresu Rakovník*. 18. 1. 2010 [cit. 2010-06-08]. URL: <http://www.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_rakovnik>

pak jeví především okolí vesnic Mutějovice a Mšec. Geomorfologické vhodnosti pro výběr sídliště na těchto lokalitách nasvědčuje i fakt, že se zde pravěké osídlení objevuje kontinuálně.

V mladších obdobích pravěku se požadavky na místo vhodné pro osídlení změnily, a proto pak byly využity i vrchoviny nacházející se především v jihovýchodní části okresu, neboť se objevila tendence budovat opevněné výšinné hradiště na ostrožnách. Celkově by se dalo shrnout, že členitost terénu měla vliv na rozložení osídlení ve sledované oblasti.

7.2 Půdy na Rakovnicku a jejich vliv na pravěké osídlení

Druhým faktorem, který by mohl mít na pravěké osídlení vliv je složení půdy, která se na území okresu Rakovník nachází. Základním požadavkem na místo, které si lidé vybrali k osídlení, byla schopnost obživy. Od neolitu se lidé snažili obstarat si obživu vedle sběru a lovu nově i zemědělstvím. Vzhledem k tomu, že osídlení se na Rakovnicku kontinuálně objevuje jen na severní a severovýchodní část okresu, stojí zde otázka, zda na toto mělo hlavní vliv složení půdy, především její vlastnosti a charakteristika klimatu, neboť mají zásadní vliv na kvalitu zemědělství.

Pro tento účel vycházím z půdní mapy ČR v měřítku 1:50 000, karty 12 – 14 týkající se Rakovníka. Na základě této mapy bylo zjištěno, že se na Rakovnicku vyskytuje černozem, hnědozem, kambizem a v malém měřítku jiné půdní typy. Nejrozšířenější jsou zde různé druhy tzv. kambizemí. Jedná se o hnědé půdy, které jsou na našem území nejrozšířenějším typem. M. Tomášek je ve své publikaci charakterizuje takto: *„uplatňují se jak v pahorkatinách tak vrchovinách... Klima zde převažuje vlhčí, mírně teplé, roční úhrn srážek se obvykle pohybuje mezi 500 až 900 mm, průměrná roční teplota mezi 4 až 9°C. Původní vegetací byly listnaté lesy... Hnědé půdy jsou nejvíce rozšířeny mezi 450 až 800 m n. m. a vázány na členitý reliéf... Složení humusu je zpravidla méně kvalitní, půdní reakce obvykle slabě kyselá až kyselá.“*³⁶⁸ Tento půdní typ tedy není zrovna tím nejvhodnějším pro pěstování plodin.

Jak je to však s půdními typy na v pravěku kontinuálně osídlených místech, která se nacházejí zejména v severní a severovýchodní části okresu Rakovník? Dle půdní mapy ČR se v severní části okresu Rakovník ve větší míře objevují také hnědozemě. M. Tomášek je charakterizuje takto: *„Vyskytují se v nižším stupni pahorkatin, nebo v okrajových částech nížin s podnebím poněkud vlhčím než u černozemních oblastí: roční úhrn srážek se pohybuje*

³⁶⁸ TOMÁŠEK, M. *Půdy České republiky*. Praha, 2007, ISBN 978-80-7075-688-1.

od 500 do 700 mm, průměrná roční teplota od 7 do 9°C. Hnědozemě vznikaly pod původními dubohabrovými lesy... Hnědozemě jsou nejvíce rozšířeny mezi 200 až 450 m n. m. Terénně jde hlavně o plošiny nebo mírněji zvlněné pahorkatiny, někdy i vrchoviny... Obsah humusu je nižší než u černozemí, jeho složení je však stále příznivé. Půdní reakce je zpravidla slabě kyselá, sorpční vlastnosti jsou poněkud zhoršeny.“³⁶⁹ Z této charakteristiky je patrné, že se jedná o zemědělsky příhodnou půdu, která mohla být jedním z důvodů pravidelného osídlení této části okresu. V okolí obce Mšec, v severovýchodní části okresu, je kromě kambizemě a hnědozemě zaznamenána také přítomna černozem. Černozem je podle Tomáška charakterizována takto: „ Jsou rozšířeny v našich nejsušších a nejteplejších oblastech, kde vznikly v raných obdobích postglaciálu pod původní stepí a lesostepí... Roční úhrn srážek v černozemních oblastech činí 450-650 mm, průměrná roční teplota je nad 8°C... Nadmořská výška výskytu černozemí zpravidla nepřesahuje 300 m. Utváření terénu je převážně ploché, rovinaté. Místy však se mohou hojně uplatňovat v pahorkatinách a dokonce i ve vrchovinném reliéfu... Černozemě jsou nejčastěji středně těžké, bez skeletu, s vyšším až vysokým obsahem kvalitního humusu, neutrální reakcí a velmi dobrými sorpčními vlastnostmi.“³⁷⁰ Z Tomáškovy charakteristiky vyplývá, že se jedná o velmi úrodné půdy, které mohou mít na pravěké osídlení podstatný vliv.

7.3 Dosavadní archeologický průzkum Rakovnicka a jeho vliv na osídlení

Na rozsah pravěkého osídlení na Rakovnicku, popisovaného v této práci, má velmi podstatný vliv ještě jeden faktor. Tímto faktorem je hloubka dosavadního archeologického poznání. To, že nejstabilnějšími sídelními regiony se jeví okolí Mutějovic a okolí Mšece, může být do jisté míry způsobeno velmi aktivní působností místních amatérských archeologů pana Sedláčka a pana Hammera. O těchto amatérských archeologiích jsem psal již v kapitole zabývající se dějinami archeologického bádání. Z přehledu katalogu archeologických lokalit na Rakovnicku vyplývá, že většina lokalit je objevena právě těmito dvěma archeologickými nadšenci a následně publikována v periodiku Výzkumy v Čechách. Vzhledem k tomu, že pan Sedláček působil především v okolí Mšece a pan Hammer především v okolí Mutějovic, je tímto poznání osídlení těchto dvou míst významně ovlivněno.

³⁶⁹ TOMÁŠEK, M. *Půdy České republiky*. Praha, 2007, ISBN 978-80-7075-688-1.

³⁷⁰ TOMÁŠEK, M. *Půdy České republiky*. Praha, 2007, ISBN 978-80-7075-688-1.

8. Porovnání stabilních a variabilních sídelních regionů na Rakovnicku

Pravěké osídlení na Rakovnicku se vyjma několika ojedinělých nálezů vyskytuje pouze v severní části okresu. Tímto aspektem jsem se snažil do jisté míry zabývat v předchozích kapitolách. V poslední kapitole mé práce chci ukázat dva příklady osídlení, které se na Rakovnicku vyskytují. V prvním případě se jedná o jediný stabilní region, na kterém bylo zachyceno osídlení ve všech etapách pravěkého vývoje. Tímto regionem je již několikrát zmiňované území obce Mšec, nacházející se na severovýchodní hranici okresu Rakovník. Pro lepší přehlednost je zpracována mapa, na které je zachycena veškerá uváděná pravěká sídlištní aktivita nalezená doposud na území této obce. Mapa je zpracována na základě podkladů, které jsou k dispozici na internetových stránkách Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního³⁷¹ a přiložena v přílohách. Jedná se o měřítko 1:31679. Na této mapě je vidět, že k osídlení jsou stále využívána ta samá místa. Celkově se jedná o relativně mělké údolí v okolí obce Mšec. Osídlení je zde rozmístěno především v okolí potoku Loděnice a jeho pravých přítoků. V jižní části pod obcí, kde se osídlení objevuje kontinuálně, se vyskytuje velmi úrodná černozem a hnědozem. Mírně vzdálenější osídlení polohy zvané V Toku, která se nachází na vyvýšenině, pak mohlo mít určité bezpečnostní hledisko.

Místem, které je vybráno jako ukázka variabilního sídelního regionu, je území města Rakovník a jeho okolí. Je zajímavé, že tato dnes nejvíce osídlená část okresu Rakovník, která je také hojně využívána jako zemědělská plocha, byla v pravěku víceméně přehlížena. Opět je v tomto případě zpracována podrobnější mapa osídlení, a to na základě mapy poskytované Českým úřadem zeměměřičským a katastrálním a přikládám ji v přílohách.³⁷² Tato mapa je v měřítku 1:40276. S prvními doklady sídelní aktivity na území města Rakovník se setkáváme již v období neolitu. Bohužel u tohoto nálezu nebyla zaznamenána poloha, takže není zaznamenán ani v mapě. Následně, dle dosavadních nálezů, proběhlo dlouhé období a další pravěká aktivita se zde objevuje až na přelomu doby halštatské a laténské, a to v podobě nálezu žárového hrobu. Z doby laténské zde byla objevena přítomnost čtyřúhelníkových valů, na vyvýšené ploše dnes zvané Kokrdov, které byly pravděpodobně určeny ke kultovním účelům. Na dnešním katastrálním území města Rakovník není doloženo souvislé prehistorické

³⁷¹ ČÚZK [2010-06-14] <<http://nahlizen.idokn.cuzk.cz/Mapa.aspx?typ=KU&id=700231>>.

³⁷² ČÚZK [2010-06-14] <<http://nahlizen.idokn.cuzk.cz/Mapa.aspx?typ=KU&id=739081>>.

osídlení, i když se jedná se o plošinu, s přítomností úrodné hnědozemě a dostatečnou přítomností vodních zdrojů. V těsné oblasti největšího města okresu však zbývá ještě řada neprozkoumaných míst, kde může být pravěké osídlení v budoucnosti nalezeno.

9. Závěr

Archeologický výzkum na Rakovnicku probíhá již od počátků v 19. století. Zahájen byl nejprve v amatérských formách a kontinuálně pokračuje již profesionálními týmy a novými metodami až do současnosti. Na stavu poznání prehistorie Rakovnicka se podílela a stále podílí řada institucí, jako jsou Archeologický ústav, Národní památkový ústav, univerzity a místní muzea. Vedle nich se po celou dobu až do nynějška stále angažují místní amatérští nadšenci, jejichž aktivita je pro současné poznání rovněž nezastupitelná.

Celkově je možné konstatovat, že oblast Rakovnicka byla v pravěku příhodným a zajímavým místem pro osídlení. Pravěká sídlištní, pohřební, či kultovní aktivita je zde zaznamenána na řadě katastrálních území, koncentrují se však pouze do jeho severní části. Na tento aspekt měla jistě částečný vliv geomorfologie terénu a kvalita půdy. Je však jisté, že závěry mé práce jsou determinovány dosavadním stupněm našeho poznání a v budoucnu mohou být na základě dalších nálezů zpřesněny.

I přes řadu archeologických akcí, které na Rakovnicku do těchto dob proběhly, známe stále relativně málo o tomto prehistorickém osídlení. Rakovnický okres čeká ještě dlouhá řada výzkumných prací, než bude tato vývojová etapa lidstva zde z velké části odhalena a popsána; cesta ke kompletnímu poznání se bude časově spíše počítat na generace než na roky.

Tato práce se pokusila shrnout všechny dosavadní údaje o prehistorické sídelní aktivitě v tomto okrese. Byl vytvořen katalog katastrů s prehistorickým osídlením a následně analyzován. V bakalářské práci jsou navrženy závěry jako podnět pro další aktivity zabývající se hlubší analýzou prehistorického osídlení Rakovnicka.

Abstract

This baccalaureate thesis is aimed at evaluating the structure of prehistoric settlements based on the archaeological exploration of the Rakovník Region. The result of the thesis is the identification of the variable and stable settlement areas located in the region under investigation and their characteristics. The period that was considered for the purposes of this work includes all of the prehistoric settlements in the Rakovník Region that have been recorded to date and ranges from the Old Stone Age up to the end of the Roman Era. The most important contents of this thesis consist of the Catalogue of Municipalities, including documents on prehistoric activity in the Rakovník Region. The catalogue is organised chronologically according to individual prehistoric eras. The catalogue was used to transfer all the data onto maps, which are included as appendices. The thesis analyses the reasons for prehistoric settlement that may have led specifically to the settlement data that has already been documented to date.

Archaeological research in the Rakovník Region has been underway since the early nineteenth century (prior to 1870). The first research was carried out by amateurs, but has continuously evolved up to the present time to use new methods carried out by professional teams.

During the prehistoric period (meaning the Palaeolithic to the Roman Age) 58% of the total area of the Rakovník Region was populated. The physical area that was populated during the individual prehistoric eras has always shown significant fluctuation on a regular basis. The geomorphology of the terrain is the first significant factor that influenced prehistoric settlements. Areas that have been permanently settled are situated primarily on the flatter areas found in the northern part of the district, where there are sufficient water sources. Other sites that have been populated on an ongoing basis can be found in the north-eastern part of the district, in particular in the valleys, which are interspersed with streams and rivulets that provide water. Another determinant factor for prehistoric settlement is the brown earth composition (and in a small section, the black earth composition) of the soil that can be found in the Rakovník Region, since one of the most fundamental requirements for a site where humans chose to settle was the ability to ensure subsistence.

The depth of the archaeological findings recorded to date greatly impacted the scope of the prehistoric settlement of the Rakovník Region as described in this thesis. This means

that the conclusions of this bachelor's thesis are determined by the existing degree of archaeological findings and can be expanded in the future on the basis of additional findings. The path to complete knowledge will be calculated in terms of generations rather than years.

10. Přílohy

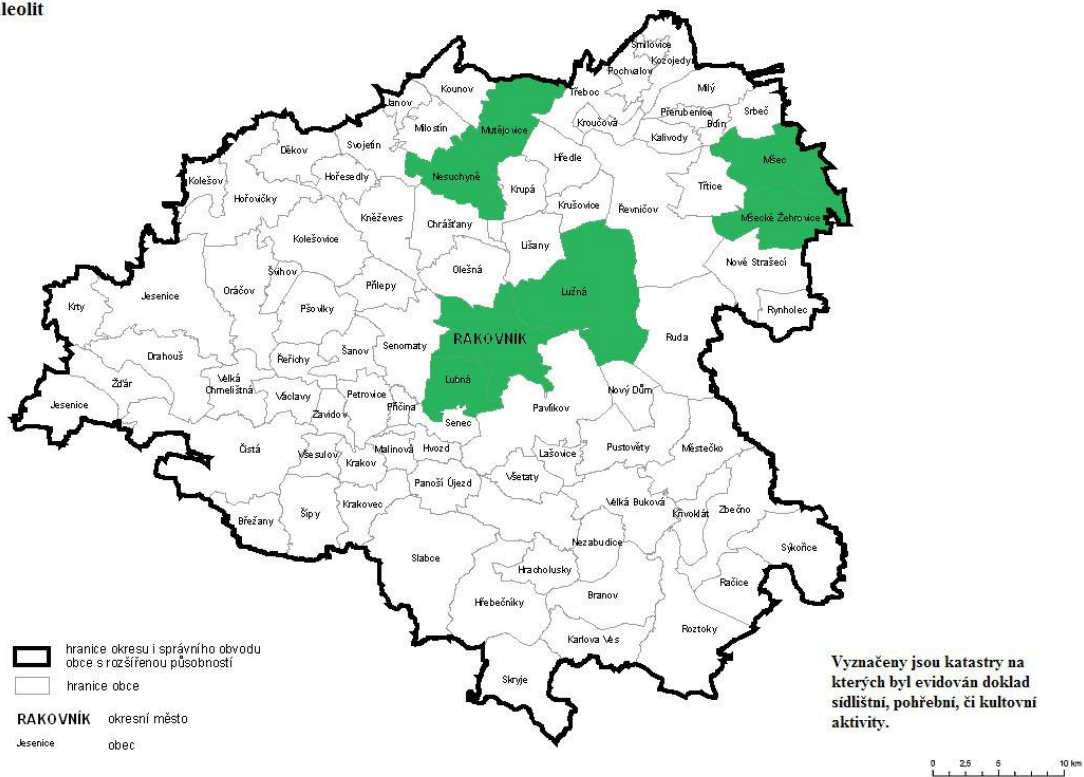
Příloha č. 1

Administrativní rozdělení okresu Rakovník - stav k 1.1.2007

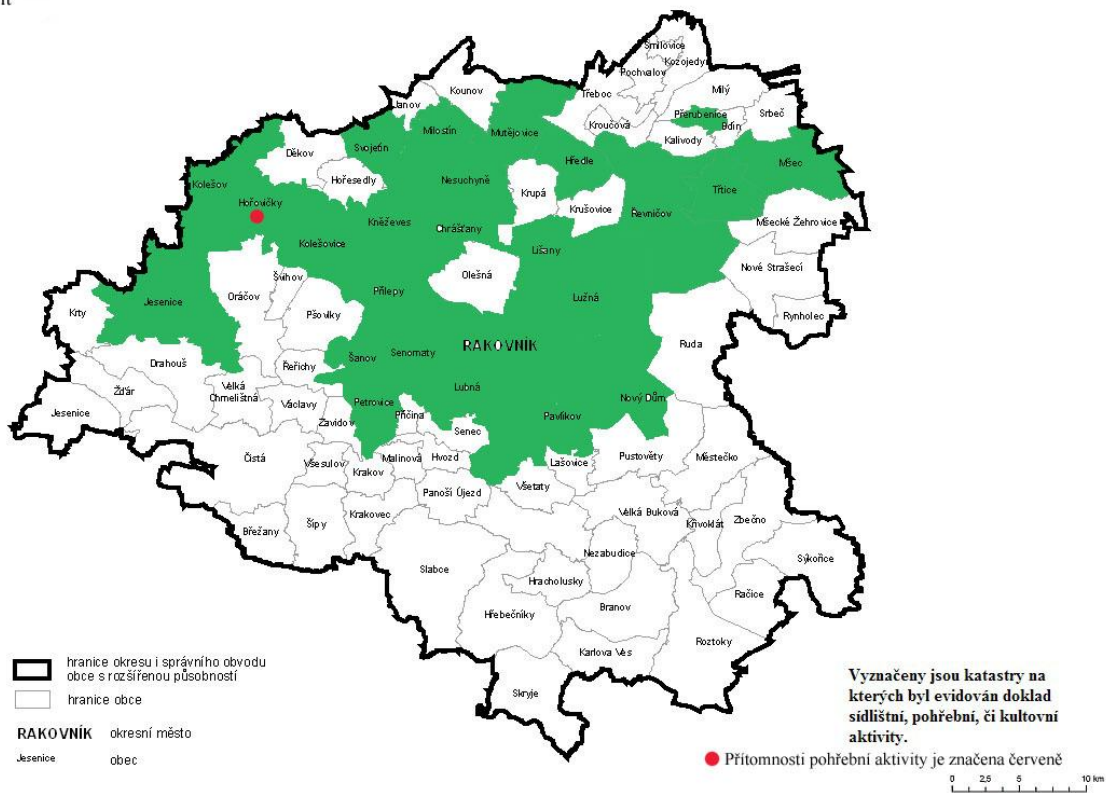
Příloha č. 2

Paleolit

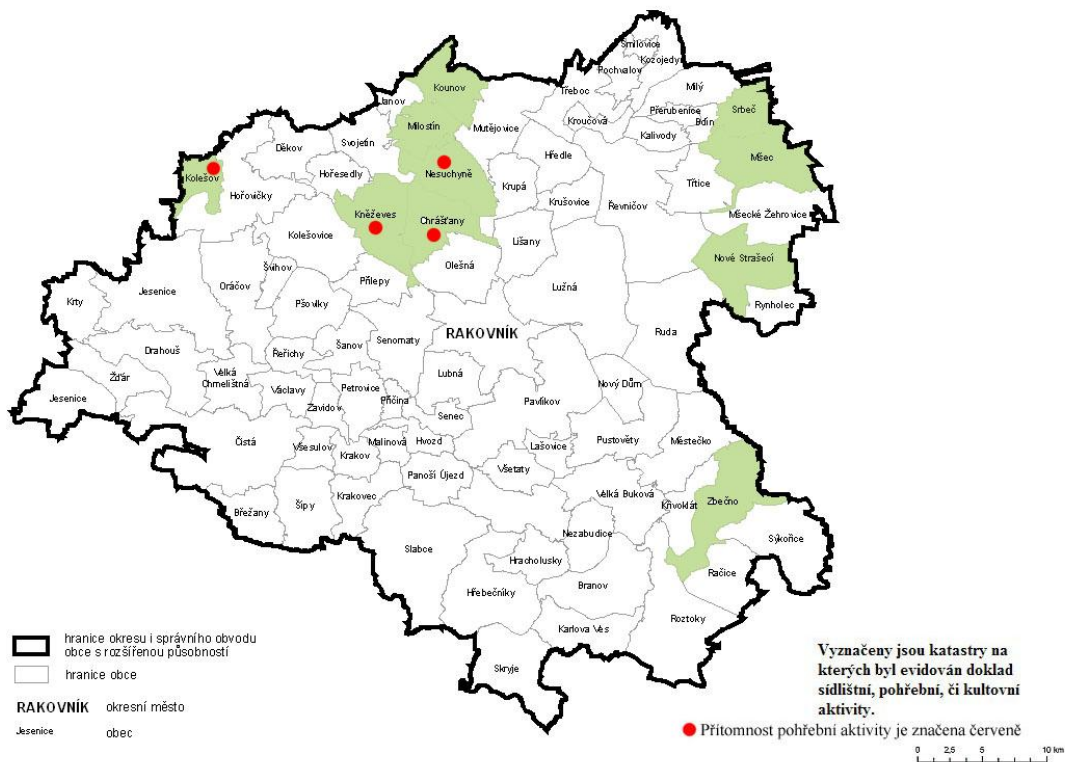
Příloha č. 3

Neolit

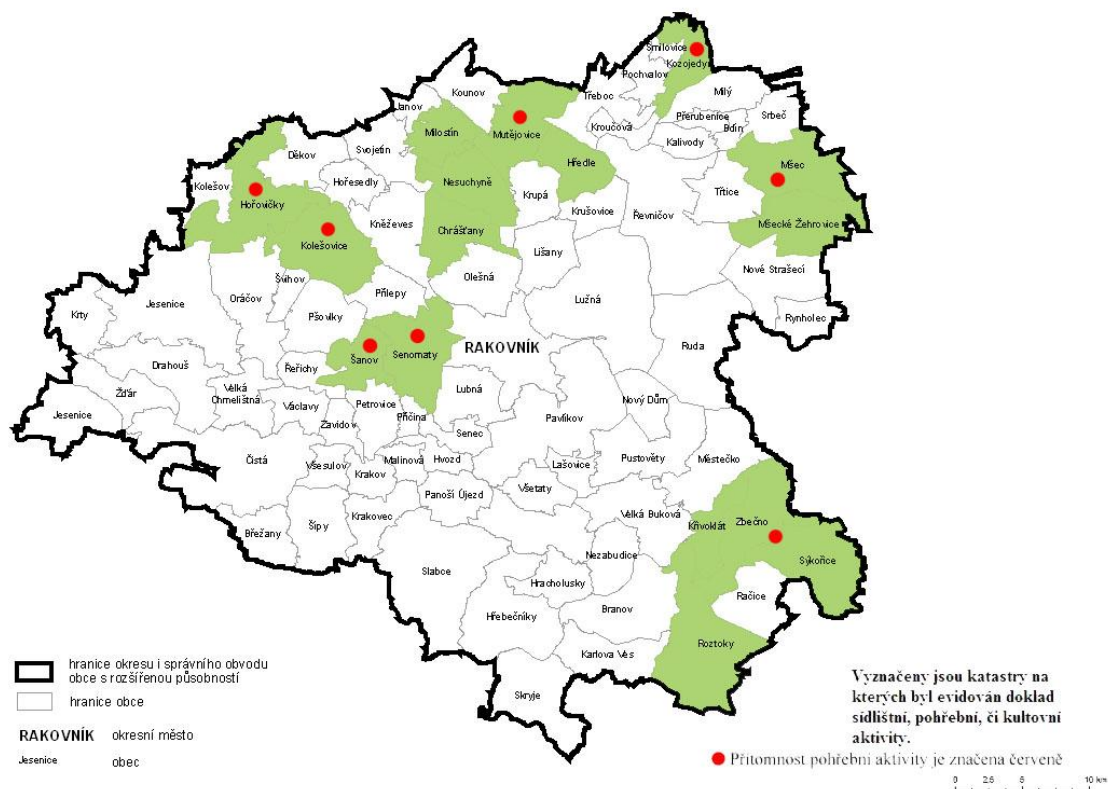
Příloha č. 4

Enceolit

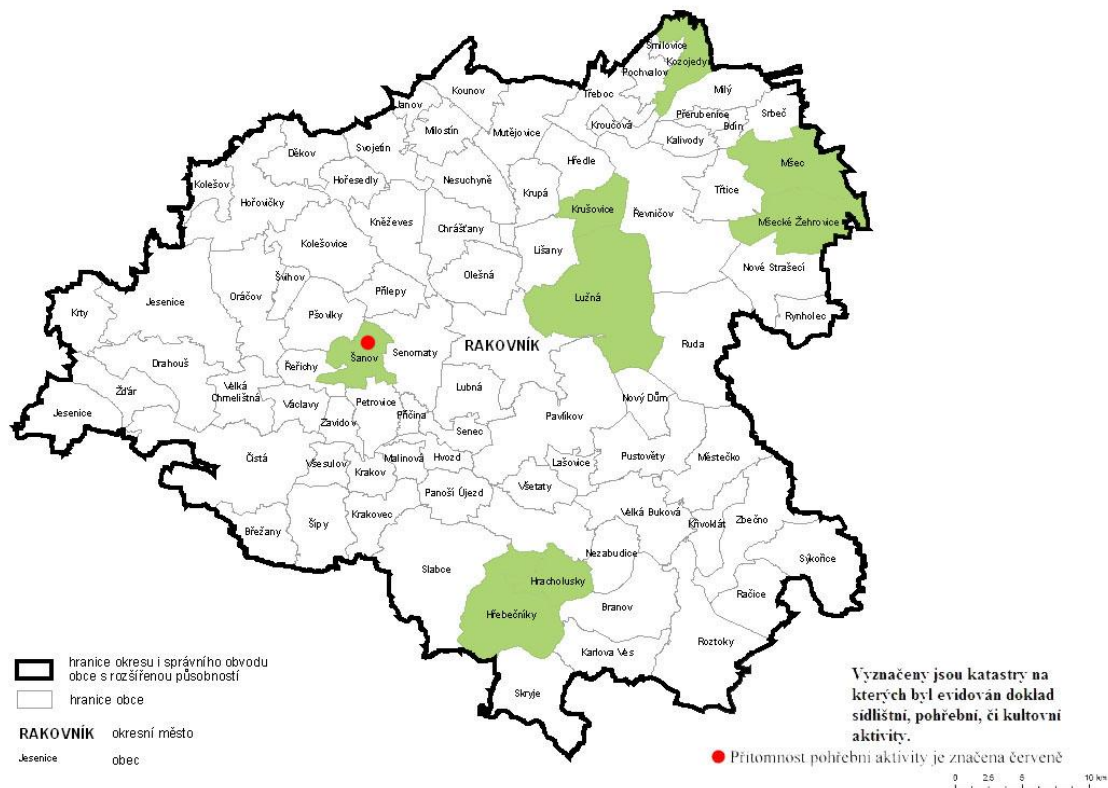
Příloha č. 5

Doba bronzová

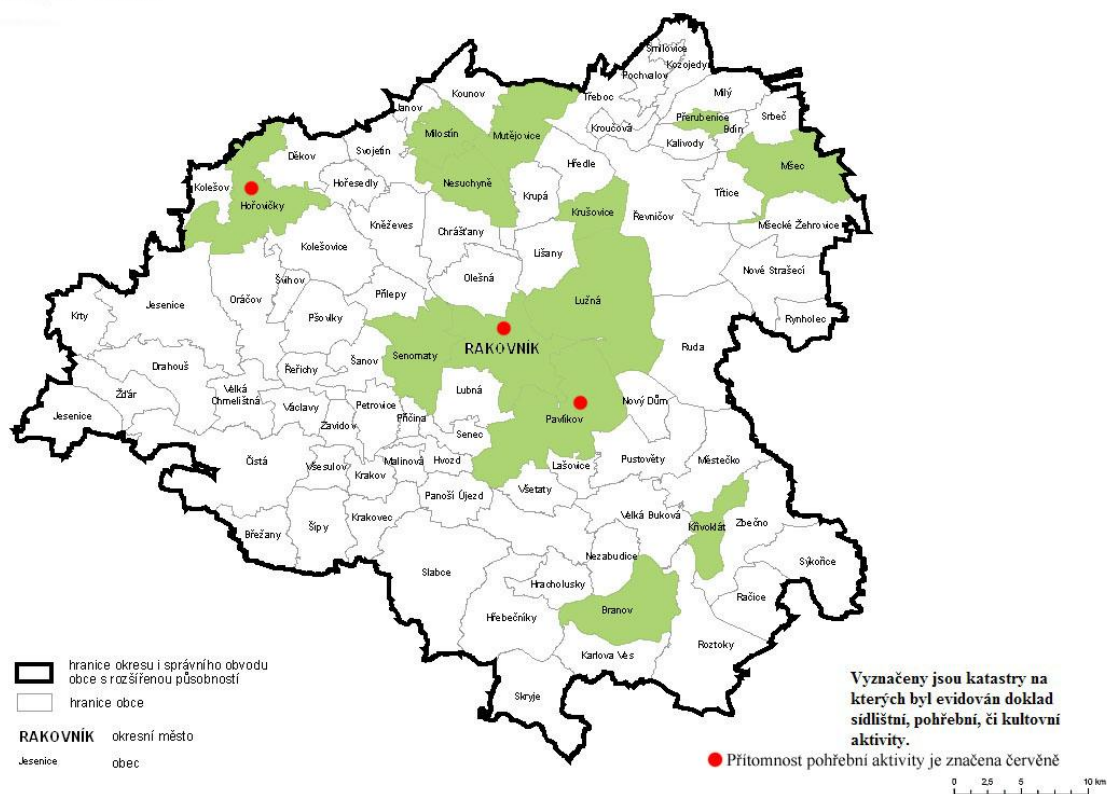
Příloha č. 6

Doba halštatská

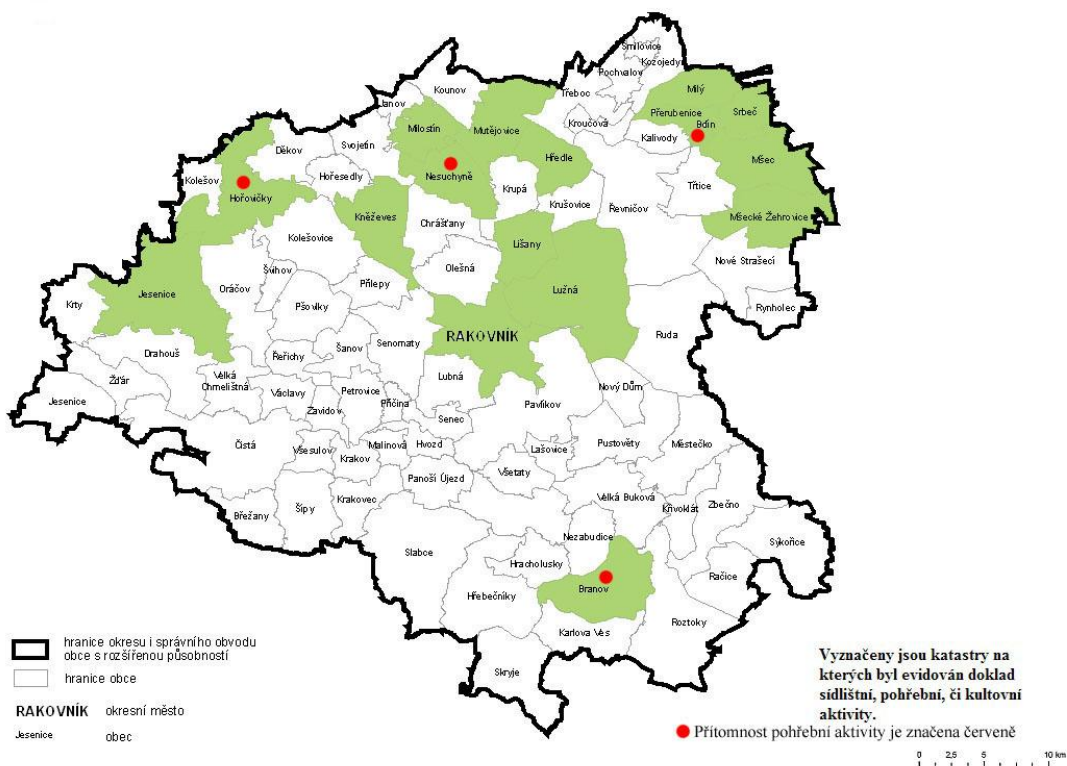
Příloha č. 7

Doba halštatsko - laténská

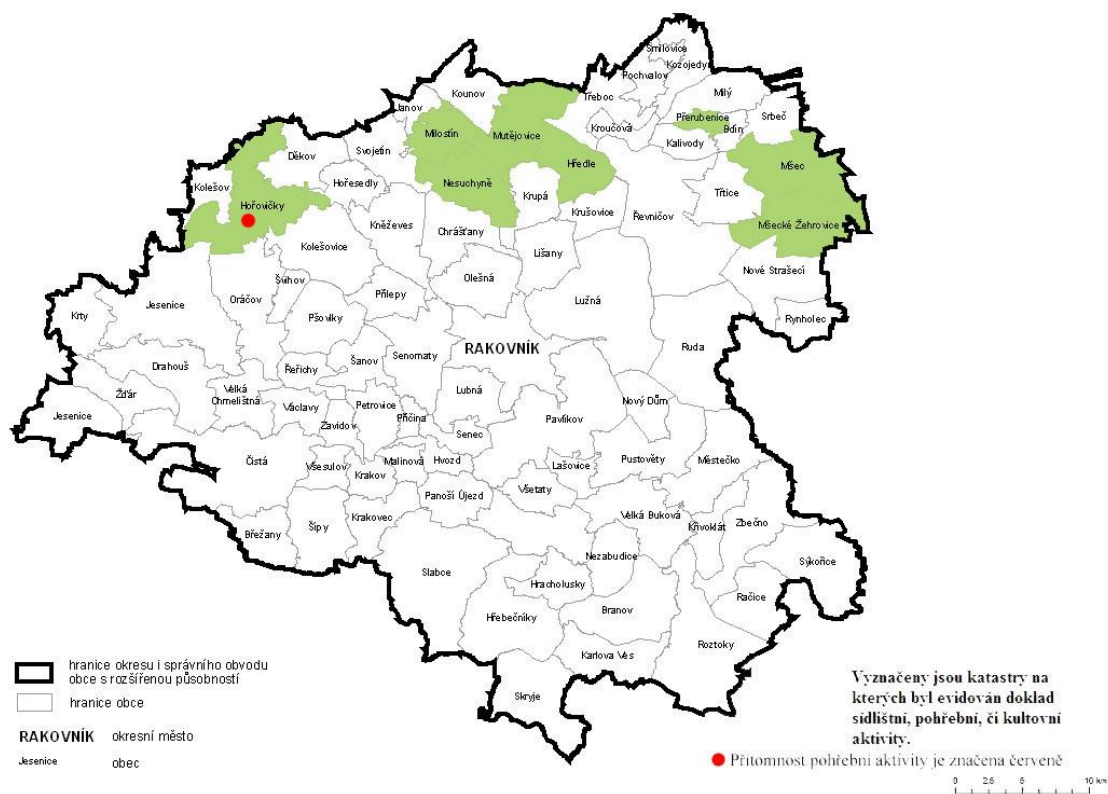
Příloha č. 8

Doba laténská

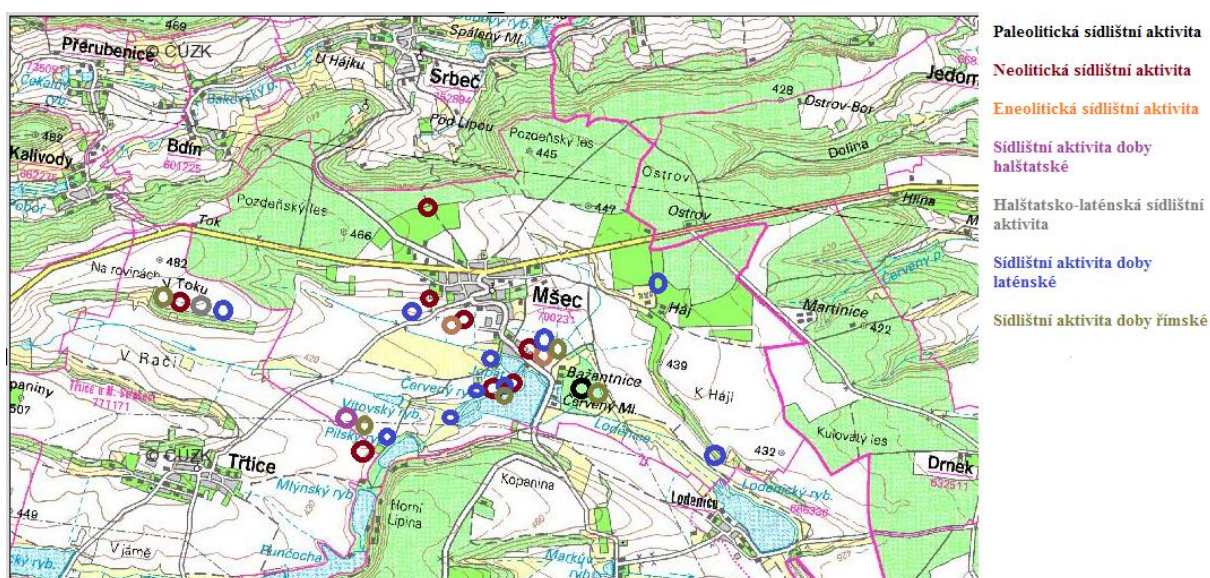

Príloha č. 9

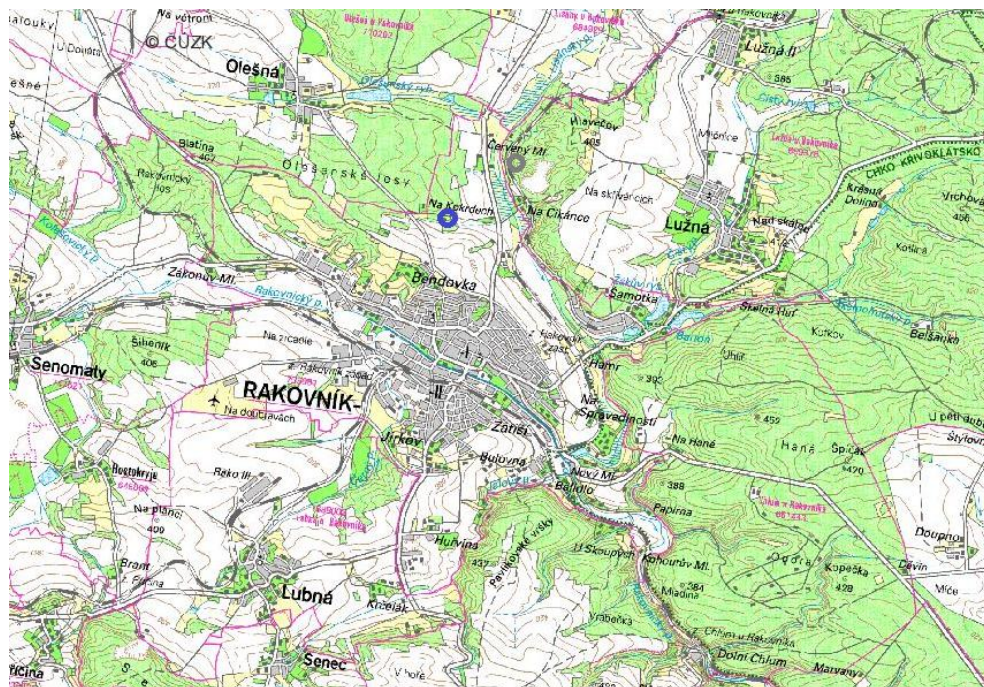
Doba rímská

Príloha č. 10

Příloha č. 11

Pohřební aktivita doby halštatsko-laténské

Sídelní aktivita doby halštatské

Příloha č. 12

Příloha č. 13

Seznam příloh

- Příloha č. 1 Správní rozdělení okresu Rakovník k 1. 1. 2007
- Příloha č. 2 Osídlení Rakovnicka v paleolitu
- Příloha č. 3 Osídlení Rakovnicka v neolitu
- Příloha č. 4 Osídlení Rakovnicka v eneolitu
- Příloha č. 5 Osídlení Rakovnicka v době bronzové
- Příloha č. 6 Osídlení Rakovnicka v době halštatské
- Příloha č. 7 Osídlení Rakovnicka v době halštatsko-laténské
- Příloha č. 8 Osídlení Rakovnicka v době laténské
- Příloha č. 9 Osídlení Rakovnicka v době římské
- Příloha č. 10 Praveké osídlení na katastrálním území obce Mšec
- Příloha č. 11 Praveké osídlení na katastrálním území města Rakovník
- Příloha č. 12 Fotografie valového areálu na katastrálním území Mšeckých Žehrovic
- Příloha č. 13 Fotografie čtyřúhelníkového valového areálu v poloze Kokrdov

11. Seznam zkratk

AR	<i>Archeologické rozhledy</i>
ARÚ	<i>Archeologický ústav</i>
BZO	Výzkumy v Čechách (původně Bulletin Záchraného Oddělení)
ČNM	<i>Časopis národního muzea</i>
ČÚZK	Český úřad zeměměřičský a katastrální
NM	Národní muzeum
NZ	nálezová zpráva
PA	<i>Památky archeologické</i>
ZAA	zpráva o archeologické akci

12. Soupis pramenů a literatury

Literatura

- BAŠTA, J. – MILER, J. – BAŠTOVÁ, D. Zpráva o průzkumu z 8. IX. 1984. In *Vlastivědný sborník okresu rakovnického 5*, 1985.
- BAŠTA, J. – MILER, J. Hracholusky. In *BZO 1984-1985*, 1987, s. 59.
- BENEŠ, A. Pravěké nálezy z Hořoviček. okr. Rakovník. In *Archeologické rozhledy XIX.*, 1967, s. 379-380.
- BIENEBERG, K. J. von - VYDRA, J. *Abhandlung über die bei Podmokl im Jahre 1771 gefundenen Goldklumpen*. Praha, 1777.
- BÖHM, J. Diluviální stanice v Lubné u Rakovníka. In *Věstník muzejního spolku královského města Rakovníka XXIII*, 1933, s. 32.
- BUBENÍK, J. *Slovanské osídlení středního Poohří*. Praha, 1988.
- BUDINSKÝ, P. *Archeologické nálezy z Lounska a z území mimo Severočeský kraj ve sbírce teplického muzea*. Teplice, 1981.
- DOBNER, G. *Wenceslai Hagek a Liboczan Annales Bohemorum I*. Praha, 1971.
- DURDÍK, T. Čtyřúhelníkové valy („Viereckschanze“) Kokrdov u Rakovníka. In *AR XXVIII*. 1976. s. 544-547.
- DURDÍK, T. Lužná hrad Hlavačov. In *BZO 1974*, 1975, s. 110-111.
- DURDÍK, T. Zbečno. In *BZO 1982-83*, 1985, s. 206.
- FENCL, J – MOUCHA, V. Krušovice. In *BZO 1974*, 1975, s. 84-85.
- FENCL, V. Pravěké hradiště Louštín. In *Zpravodaj Vlastivědného muzea v Novém Strašecí 1*, 1967, s. 6.
- FILIP, J. *Keltové ve střední Evropě*. Praha, 1956.
- FOEDISCH, J. E. Die heidnischen Todtenbestattungen in Böhmen. In *MVGDB 7*, 1869, s. 159.
- FRIDRICH, J. Mladořimská keramická pec z Mutějovic u Rakovníka. In *Archeologické rozhledy 16*. 1964, s. 589-593.
- FRIDRICH, J. Mšec. In *BZO 1964*, 1965, s. 29.
- FRIDRICH, J. Některé novější nálezy z laténského období na Rakovnicku. In *Archeologické studijní materiály 1*, 1964, s. 80-84.
- FRIDRICH, J. Pozdně paleolitická lokalita v Mutějovicích (lok. 30), o. Rakovník. in *AR 20*, 1968, s. 417-429.
- FRIDRICH, J. *Středopaleolitické osídlení Čech*. Praha, 1982.
- HÁJEK, Ladislav. *Kultura zvoncovitých pohárů v Čechách*. Praha, 1968.
- HAMMER, F. Archeologické lokality na katastru obce Mutějovice, okres Rakovník. In *BZO 1964*, 1966, s. 118-129.
- HAMMER, F. Archeologické lokality na katastru obce Mutějovice, okres Rakovník. In *BZO 1966*, 1967, s. 75-92.
- HAMMER, F. Archeologické lokality z nejbližšího okolí katastru obce Mutějovice, okr. Rakovník. In *BZO 1964*, 1965, s. 130.
- HAMMER, F. Kounov. In *BZO 1970*, 1971, s. 52.
- HAMMER, F. Milostín, o. Rakovník. In *BZO 1969*, 1970, s. 77-79.
- HAMMER, F. Nesuchyně. In *BZO 1969*, 1970, s. 91-94.
- HAMMER, F. Pověčín. In *BZO 1969*, 1970, s. 117-119.
- HAMMER, F. Pověčín. In *BZO 1966*, 1967, s. 91-92.
- HAMMER, F. Pověčín. in *BZO 1970*, 1971, s. 105-108.

- HLAVATÝ, J. Archeologické sbírky Musea království Českého. I. Starožitnosti pohanské. In *PA 2*, 1856-7, s.188.
- HRALA, J. Knovízská kultura ve středních Čechách. In *Archeologické studijní materiály 11*, 1973, s. 41-43.
- KALINA Z JÄTHENSTEINU, M. *Böhmensheidnische Opferplätze, Gräber und Alterthümer*. Praha, 1836.
- KEFERSTEIN, Ch. *Ansichtenüber die keltischen Alterthümer, die Keltenüberhaupt und besonders in Tetschland*. Halle, 1846.
- KNOR, A. Řivnáčský nález z Pecínova na Novostrašecku. In *AR XXI*. 1969, s. 98-99.
- KNOR, A. Nálezy na chmelnicích v severozápadních Čechách. In *Památky archeologické XLV.*, 1954, s. 281-303.
- KROLMUS, V. *Archeologická ces. poznamenání V. Krolmusa r. 1853*. 1853.
- KROLMUS, V. *Návěští o nálezu pohřebišťat pohanských na Tejřovicích, vsi, na levém břehu Mže, na panství Křivoklátském, na Rakovnicku*. 1846.
- KROLMUS, V. *Staročeské pověsti III*. Praha, 1851.
- KUŠTA, J. Stanice diluviálního člověka u Lubné v Čechách. In *Rozpravy České Akademie Císaře Františka Josefa, třída II, 1-9*, s. 169-172.
- MOUCHA, V. Bd in. In *BZO 1975*, 1978.
- PÍČ, J. L. Nález v Hořovicích u Peteršburka. In *Památky archeologické XXI.*, 1904, s. 162-165.
- PODBORSKÝ, V. *Dějiny pravěku a rané doby dějinné*. Brno, 2006. ISBN 80-210-4153-6.
- PRINC, M. – PLEINER, R. Mšec, in *BZO 1969*, s. 81-82, Praha, 1969.
- RENNER, J. Rakovnicko v době předhistorické. In *Věstník muzejního spolku královského města Rakovníka IV*, 1915, s. 39.
- SÁBL, V. *Daliborovy Kozojedy a hrad Dřevíč*. Nové Strašecí, 1973.
- SAKAŘ, V. Mladší doba římská v podkrušnohorské oblasti. In *Památky archeologické LVII.*, 1966, s. 604-648.
- SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště na katastru obce Mšec, okres Rakovník, In *BZO 1967*, 1968, s. 71-81.
- SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště na katastru obce Mšec, okres Rakovník. In *BZO 1869*, 1970, s. 75-79.
- SEDLÁČEK, F. Archeologická naleziště v nejbližším okolí Mšece: Srbeč, Třtice, Mšecké Žehrovice (okres Rakovník). In *BZO 1968*, 1969, s. 79-81.
- SCHALLER, J. *Topographle des Königreichs Böhmen I. Rakonitzer Kreis*. Praha, 1785.
- SKLENÁŘ, Karel. *Archeologické nálezy v Čechách do roku 1870: Prehistorie a protohistorie*. Praha, 1992. ISBN 80-7036-012-7.
- SOUDESKÁ, E. Hrob 196 z Manětína-Hrádku a další hroby s dvoukolovými vozy v Čechách, In *AR 28*, 1976, s. 636-640.
- SOUDESKÁ, E. K třídění plochých pozdně halštatských žárových pohřebišť v severozápadních Čechách. In *Památky archeologické LX.*, 1969, s. 164-196.
- STOCKÝ, A. *Pravěk země České I. Věk kamenný*. Praha, 1926.
- ŠTIKOVÁ, E. Eneolitické výšinné sídliště u Zbečna. In *AR VI.*, 1954, s. 152-153.
- TOMÁŠEK, M. *Půdy České republiky*. Praha, 2007, ISBN 978-80-7075-688-1.
- VENCLOVÁ, N. Mšec. In *BZO 1984-1985*, 1987, s. 128.
- VENCLOVÁ, N. Mšecké Žehrovice. In *BZO 1984-1985*, 1987, s. 129-130.
- VENCLOVÁ, N. Mšecké Žehrovice. In *BZO 1986-1987*, 1989, s. 118-119.
- VENCLOVÁ, N. Mšeč. In *BZO 1984-1985*, 1987, s. 128.
- VENCLOVÁ, N. Řevničov. In *BZO 1986-57*, 1989, s. 171-172.
- VENCLOVÁ, Natalie. *Mšecké Žehrovice in Bohemia. Archaeological background to a Celtic hero, 3rd-2nd cent. B.C.* Sceaux, 1998.
- VOCEL, J. E. O starožitnostech Českých a o potřebě chrániti je před zkázou. In *ČNM 19*, 1845, s. 657.
- VOCEL, J. E. *Pravěk země České*. Praha, 1866.
- VOCEL, J. E. *Grundzüge der böhmischen Alterthumskunde*. Praha, 1845.
- VOJTĚCHOVSKÁ, I. Šanov. In *BZO 1986-87*, 1989, s. 195.
- WAGENER, S. Ch. Handbuch der vorzüglichsten, in Deutschland entdeckten Alterthümer aus heidnischer Zeit. Weimar, 1842.

Internetové odkazy

- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Rakovník s názvy obcí*. 18.5.2009 [cit. 2010-05-08]. URL: <http://www.stredocesky.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/rakovnik_s_nazvy_obci>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Charakteristika okresu Rakovník*. 18.1.2010 [cit. 2010-06-08]. URL: <http://www.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_rakovnik>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Okres Rakovník*, 18. 1. 2010 [cit. 2010-05-08]. URL: <[http://www.czso.cz/xs/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/1804371fa283892ac12575a70050eb4d/\\$FILE/okr_rakovnik.pdf](http://www.czso.cz/xs/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/1804371fa283892ac12575a70050eb4d/$FILE/okr_rakovnik.pdf)>

ŠLAJCHRT, Josef. *Vypráví: Josef Šlajchrt*, 16.9.2004 [cit. 2010-02-23]. URL:

<http://keltoman.sweb.cz/nalez_hlavy_kelta.htm>

ČÚZK [2010-06-14] <<http://nahliznidokn.cz.kc.z/Mapa.aspx?typ=KU&id=700231>>.

ČÚZK [2010-06-14] <<http://nahliznidokn.cz.kc.z/Mapa.aspx?typ=KU&id=739081>>.

Archivní prameny

Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1064/1991.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1065/1991.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1171/1926.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1276/1933.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1391/1992.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1419/1968.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1493/1987.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1575/2003.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1676/1987.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1730/1933.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1736/1933.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 174/1964.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1823/1968.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1861/1968.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1882/1992.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 1927/1987.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2009/1949.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2027/1935.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2054/1956.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2111/1951.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2175/1949.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2256/1948.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2482/1937.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2672/1940.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2719/1992.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2746/1964.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2748/1931.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2767/1964.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 280/1934.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2806/1969.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2807/1993.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2821/1951.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 295/1962.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 296/1962.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 2965/1993.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 301/1937.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3015/1962.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3028/1948.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3037/1992.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3282/1993.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3287/1969.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3315/1995.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3489/1941.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3550/1991.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3584/1969.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3585/1969.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3651/1940.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3793/1992.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3798/1992.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3858/1991.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3859/1991.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 392/1949.

Archiv ARÚ Praha, hl. č. 3985/1965.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 4053/1979.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 4075/1991.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 4236/1948.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 4317/1953.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 4654/1991.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 4655/1991.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 4656/1991.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 4658/1990.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 473/1976.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 492/1932.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 4984/1952.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 5074/1949.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 511/1992.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 5290/1952.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 5786/1975.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 5837/2000.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 5960/1941.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. ^{5998/1971}.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 6038/1941.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 6140/1978.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 6141/1978.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 617/1953.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 6401/1950.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 644/1964.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 6479/1972.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 6537/1994.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. ^{6757/1971}.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 6858/1950.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 7069/1949.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 7133/1975.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 7265/1994.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 8295/1999.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 8643/1974.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 8683/2001.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 950/1932.
Archiv ARÚ Praha, hl. č. 968/1930.
Archiv ARÚ Praha, NZ č. 1056/1990.
Archiv ARÚ Praha, NZ č. 1/2005.
Archiv ARÚ Praha, NZ č. 1493/1987.
Archiv ARÚ Praha, NZ č. 1927/1987.
Archiv ARÚ Praha, NZ č. 2746/1964.
Archiv ARÚ Praha, NZ č. 3188/1995.
Archiv ARÚ Praha, NZ č. 3550/1991.
Archiv ARÚ Praha, NZ č. 3742/1987.
Archiv ARÚ Praha, NZ č. 3981/1993.
Archiv ARÚ Praha, NZ č. 5259/1973.
Archiv ARÚ Praha, NZ č. 5773/1996.
Archiv ARÚ Praha, NZ č. 6561/1974.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 1140/2000.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 1391/1992.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 1589/1995.

Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 173/1997.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 1882/1992.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 209/2000.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 229/2002.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 2324/2001.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 2716/1992.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 3174/1993.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 3188/1995.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 3314/1995.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 3798/1992.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 3945/1996.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 3981/1993.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 4539/2005.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 4658/1990.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 4716/1990.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 511/1992.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 5120/1997.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 5777/2002.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 637/2002.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6451/2005.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6476/2004.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6532/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6533/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6534/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6535/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6536/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6540/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6541/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6542/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6543/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6548/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6549/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6550/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6551/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6555/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6573/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6574/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6575/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6576/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6577/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6582/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6583/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6585/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6586/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6587/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6593/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6594/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6597/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6600/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6604/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6606/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6609/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6613/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6620/1997.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6634/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6635/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 6915/2006.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. ^{7335/1994.}
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 7337/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 7340/1994.

Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 7349/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 7350/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 7351/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 7353/1994.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 7749/1999.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 7776/1999.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 918/2001.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 953/1996.
Archiv ARÚ Praha, ZAA č. 7338/1994

